

POŠTNINA
PLAČANA
V GOTOVINI

ILUSTRIRANA KULTURNA IN DRUŽINSKA REVIIJA

Svoboda • 6

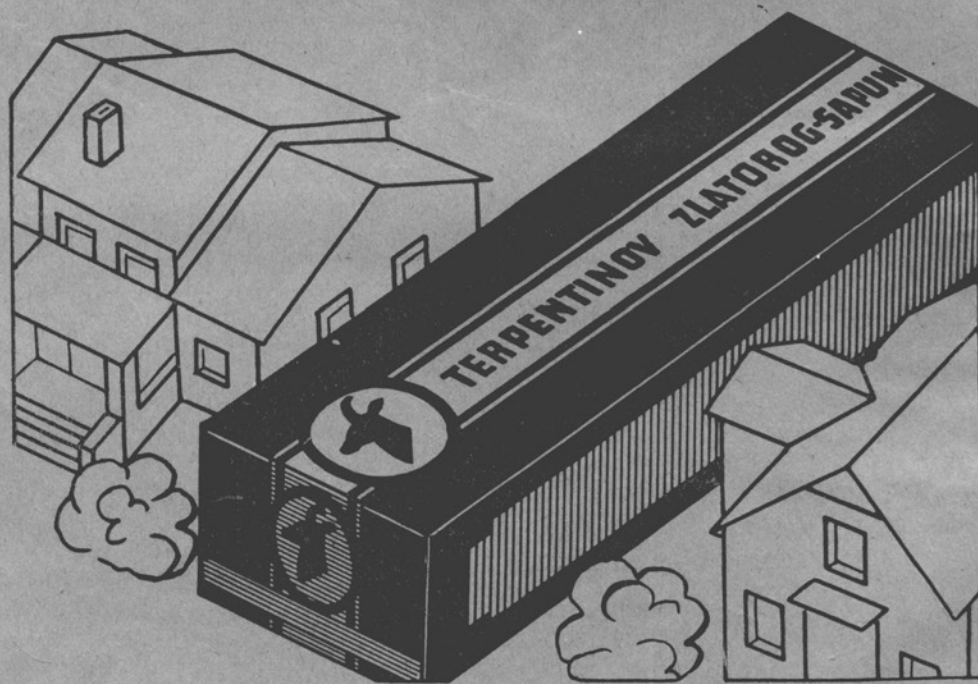
IZHAJA MESEČNO ~ JUNIJ 1936 ~ LETO VIII.

Nesnaga

izgine iz perila
kakor bi mignil, če perete z dobrim

Zlatorog-

terpentinovim milom

Večkrat že po enkrat-
nem čiščenju odstrani

Chlorodont

neokusno barvo zobne prevlake in slab duh iz ust
Jugoslovanski proizvod

Tuba Din. 8.-

Izhaja enkrat mesečno. Letna naročnina Din 18.— (inozemstvo Din 36.—), polletna Din 9.—, posamezna številka Din 1.50.
Uprava in uredništvo Maribor, Sodna ulica 20. Pošt. ček. račun Ljubljana 12.249.

Dva svetova

(Pesnitev neznanega pisca, prosto prevel iz nemščine T. M.)

Mi debeluharji imamo čeke, — Čeka? ⁴
truste, aute, bar, jazz, šampanjca reke
in v ženskah sex-appeal!
Mi debeluharji si gradimo tresorje,
v njih pet al' šest milijard, bogastva morje;
kaj briga nas, kdo se je zanj potil!
Hlače zlikane imamo, smoking, trebuh, kilo;
riviera, derby, nočno krokanje je nas že utrudilo,
izčrpali smo ves zaklad mamil!
Sodrug, brezposelnost vedno bolj narašča,

stroji v tovarnah rjavé, iz dimnikov se ne kadi!
Tvoje družine pa se mrzel obup polašča,
ko v loncu in v shrambi ničesar več ni!
Sodrug, s pšenico kurijo lokomotive,
tvoj najmlajši ima pa glad v očeh!
Tisoče zaklanih goved so zvozili na puste njive,
ti ješ nezabeljeno še ob prazničnih dneh!
Sodrug, bale bombaža mečejo v Tiho morjé,
množica bednih pa prezeba in strada!
Kavo sežigajo, s sadjem si polja gnojé...
Veš zakaj narašča samomorilcev armada?!

Z novim imperijem v kolonijalno sužnost

Druga izdaja rimskega imperija, za katerega se danes italijanski narod tako navdušuje, ni samo časovni anahronizem, marveč tudi stvarna zabloda. Stari Rimljani so začeli govoriti o imperiju šele v II. stoletju, potem ko so že davno vladali tolikim delom sveta (in ne samo delom Abesinije). Zavedali so se tudi že tedaj, da so kali razpadanja toliko močnejše, kolikor večje je njihovo posestno stanje. Toda novi rimski imperij prihaja prepozno tudi v primeru s kolonijalno ekspanzijo nekaterih držav v preteklih stoletjih. V Italiji so menda prezrli, da si je Evropa tudi glede kolonijalne politike stekla medtem nekaj dragocenih izkušenj. Predvsem to, da so kolonijalna osvajanja močno tvegana reč, ki utegne često postati hudo nevarna zlasti za državo, ki dela iz takih podvigov prestižno vprašanje. Anglija je sicer ustvarila največji kolonijalni imperij sveta, ni se pa radi tega nikoli zapletla v težke in dolgotrajne vojne s kolonijalnimi narodi. Večino svojih kolonij si je Anglija pridobila mirnim putem. Za njo, kakor za Francijo, so bile kolonije predvsem vprašanje gospodarske rentabilnosti. Anglija je često lahko zasedla ogromne komplekse sveta z nekoliko tisoči vojakov. To pa radi tega, ker je dotične predele, še prej kot politično, povezala s svojim imperijem gospodarsko. Indija je šele po vojni pripadla tudi stvarno Angliji. Prej je bila Indija le gospodarsko eksploatacijsko ozemlje britsko-indske družbe, t. j. čisto privatnega podjetja, katerega delnice je lahko vsakdo kupil na londonski borzi. Vlada ni prvotno delo te družbe niti podpirala, ji je še celo nasprotovala. Šele kasneje, po srđiti borbi v angleški javnosti o pomenu in važnosti Indije za Anglijo, se je njena politika preusmerila in šele s svetovno vojno je tudi to ozemlje prešlo v državno interesno sfero Anglije. Njena kolonijalna ekspanzija je bila vobče najprej gospodarska. Nikdar in nikier ni Anglija začela večje vojaške akcije v kolonijah, ako ni prej dotičnega ozemlja pridobila zase potom gospodarske in diplomatske akcije. Razume se, da je zasledovala pri tem predvsem interese angleškega imperija. Ravno ta način ji je pa omogočil in olajšal njena ogromna kolonijalna osvajanja. Da ne govorimo o kolonijah in dominionih, ki so jih pridobili za Anglijo angleški verski in politični ubežniki (puritanci, itd.) in izseljenci in ki se danes upravičeno smatrajo za

angleška ozemlja (Avstralija, Kanada). Edino v slučaju Južne Afrike se je Anglija proti svojemu pričakovanju zapletla v daljšo vojno z Buri, ki so se uprli angleški invaziji z mnogo večjo energijo, nego so Angleži računali. Pa tudi za znatni strošek te vojne se je Anglija odločila samo zato, ker je vedela, da ji bodo tamošnja diamantna polja obilo poplačala vse izdatke. Izkazalo se je, da so bili njeni računi točni. Investicijski stroški njenega južnoafriškega kolonijalnega »podjetja« so bili z dohodki diamantnih polj in zlatih rudnikov docela poravnani v petih letih; odtlej je bij Transvaal za angleški imperij visoko aktivna postavka. Če se je kaka kolonijalna posest izkazala nerenabilna, odnosno če je njeno zavojevanje ali njena ohranitev zahtevala preveč žrtev in preveč izdatkov, se je Anglija brez pomislekov sama umaknila. Smešno nizko je število čet, ki jih je Anglija pošiljala v kolonije, da zavojujejo ogromne zemeljske predele. Ako bi Anglija za vsako svojo kolonijo žrtvovala toliko, kolikor je žrtvovala ljudi in denarja Italija za ono tretjino Abesinije, ki jo je doslej vojaško zasedla, bi angleškega imperija enostavno ne bilo. Tudi druga največja kolonijalna sila sveta, Francija, ni ravnala drugače. Tudi zanjo so bili kolonijalni podvigi vprašanje golega gospodarskega računa. Francija je pridobila večino svojih kolonij vobče brez vojne. Njena največja kolonijalna vojna je bila vojna proti Abd-el-Krimu pred nekoliko leti. Če bi šlo zgolj za rifsko ozemlje, bi ga bila najbrže mirno prepustila svoji usodi; toda Krimovo vsaj je bilo treba udušiti z ozirom na ostalo kolonijalno posest. Isto velja za Holandsko, Špansko, Portuškalsko in Belgijo, katere so pridobile svoje večinoma zelo rentabilne kolonije ali mirnim putem ali s pomočjo nekaj vojnih ladij in nekaj tisočev pogumnih mornarjev.

Tudi niso te države osvajale kolonije z namenom, da bi jih kolonizirale s svojim ljudstvom. V kolonije so pošiljale svoje funkcionarje, svoje strokovnjake in specialiste na vodilna, dobro plačana mesta. Delavci in kmetje Anglije, Francije, Holandske, itd., so se le v redkih primerih naselili v kolonijah svojih držav. Tudi za te delavce in kmete je bilo vprašanje naselitve predvsem vprašanje osebne koristi. Angleški delavec, ki se je moral ali hotel izseliti, se ni zato prvenstveno naselil v angleških kolo-

nijah; največ angleških delavcev in kmetov se je nasprotno naselilo v Severni Ameriki. Tudi nemški delavci so se raje izseljevali v Severno Ameriko kot v nemški Kamerun. Še celo za ruske kmete je bilo lažje v tujo Ameriko kot v domačo Sibirijo. Špansko ljudstvo je le deloma tiščalo v Maroko, vse raje je krenilo v Južno Ameriko. Holandski kolonizatorji so šli pred vojno raje preko morja ali v Transvaal kot v svoje kolonije. In tudi Italijani sami niso hoteli v Libijo ali Eritrejo, iskali so dela in zaslužka po vsem svetu, le v italijanske kolonije niso marali. Za izseljenika je merodajno vprašanje zaslužka, boljših delovnih in življenjskih pogojev. Te boljše pogoje mu pa večinoma ne morejo nuditi kolonije, čeprav so del njegove države, ker so navadno le eksploatacijsko ozemlje z zelo nizkim življenjskim standardom.

Pa tudi angleški in francoski kapital se ni čutil vezanega zgolj na kolonije lastne države. Iskal je prilike ugodne investicije vsepovsod. Kanada spada med najbogatejše angleške dominijone, angleškega kapitala je pa še danes veliko več v Argentini, ki ni priključena angleškemu imperiju. Francoskega denarja je bilo svoje dni več v Rusiji kot v francoskih kolonijah. Italijanskega kapitala v dosedanjih italijanskih kolonijah pa sploh ne najdemo. Za kapital je merodajna rentabilnost. Za meje lastne države se navdušuje in ubija drobní narod — udejstvovanju finančne plutokracije pa niso še nikoli in nikjer določili meje.

Kapitalistično stoletje je bilo v pretežni meri obenem stoletje kolonijalne ekspanzije. Toda tudi ta faza je že zdavno zaključena. Polašoma je prodrlo spoznanje, da je treba tudi glede kolonijalnega osvajanja večje kritičnosti. Anglija in Francija sta si nakopali marsikatero pasivno kolonijo — poleg drugih, seveda, zelo dobičkanosnih. Skoro v vsakem slučaju sta pa morali investirati ogromna denarna sredstva in čakati dolga desetletja, da so postale aktivne. Angleška vlada in angleško javno mnenje sta sploh nasprotni vsaki nadaljni kolonijalni ekspanziji in nista docela nenaklonjeni eventuelni odtujitvi nekaterih kolonij.

Politika kolonijalne ekspanzije je v današnji dobi absurdnost. Kar je bilo nesporno dobičkanosnih kolonij, te so že zdavnaj posestno stanje drugih velesil. Še večja absurdnost je politika takozvane proletarske kolonizacije, o kateri govore v zadnjem času v Rimu. Zgodovina ne pozna vobče primera proletarske kolonizacije. Kolonijalne velesile so pridobivale tuja ozemlja in tuje narode z močjo svojega kapitala. Poznani so nam samo primeri kapitalistične kolonizacije. Ako bo Italija poslala v Abesinijo svoje siromašne kolone, bo iste pahnila v še večjo bedo, ker se bodo morali tam prilagoditi življenjskim pogojem domačinov, ako bodo hoteli izhajati. Ako bo pa prepustila zemljo v eksploatacijo italijanskim veleposestnikom, se bodo le-ti posluževali italijanskih kolonov le pod pogojem, da bodo ti koloni obdelovali zemljo za iste smešno

nizke deputate, za katere bodo vedno na razpolago domačini. Italijanski kmečki proletarec bo na ta način v svoji koloniji še mnogo na slabšem kot doma.

Čim bo pa ekonomsko izenačen z domačini, se bo tudi rasno spojil z njimi. V Abesiniji obdelujejo zemljo večinoma ženske; moški pohajkujejo. V slučaju takozvane proletarske kolonizacije se bo italijanski kmet, ki ga bo povrh tamošnje podnebje in silna, za Evropejca posebno neznosna vročina, zadrževala od dela, poročil z domačinko, da mu bo pomagala pri delu, da se bo mogel sploh vzdrževati. Po nekoliko desetletij take imenitne kolonizacijske politike bo slavni II. rimski imperij štel v Abesiniji nekaj stotisočev mešancev, ki se bodo čutili pre Abesince kot Italijane in kateri bodo najbrže že v drugem pokolenju vsi sovražno razpoloženi proti Italiji. Če ne bodo najbrže že prej!

Vprašanje rasne kolonizacije je sploh poglavje zase. V nekaterih predelih Južne Amerike se dela že nekaj stoletij na kolonizaciji dotičnih ozemelj z belci. Rezultati so več kot klavrní. V Guatemali, ki je toliko večja kot Abesinija in katere plodne višine leže ob istem ravniku kot abesinske, so razne države celo stoletje pospeševale z vsemi sredstvi kolonizacijo z evropskimi delovnimi silami, danes šteje Guatemala komaj pol milijona belcev, vsi drugi naseljenci — in teh je bilo več milijonov — ali so se spet izselili, ali so propadli v pionirskem delu, ali so se na spojili z domačini — Evropejci so se spremenili v mulate! To je bil konkretni rezultat stoletnega kolonizacijskega dela!

Pozitivno vzeto more Italija črpati v Abesiniji neke gospodarske koristi le v slučaju širokopotezne kapitalistične eksploatacije tega dela Afrike. Toda za to so potrebni ogromni kapitali, s katerimi Italija ne razpolaga. Če so v Abesiniji res podane eksploatacijske možnosti, bo morala te kapitale poiskati drugod. V tem slučaju bo Abesinija postala dobičkanosni vir za tuji kapital — italijansko narodno gospodarstvo in italijansko delovno ljudstvo ne bosta imela od tega dosti koristi.

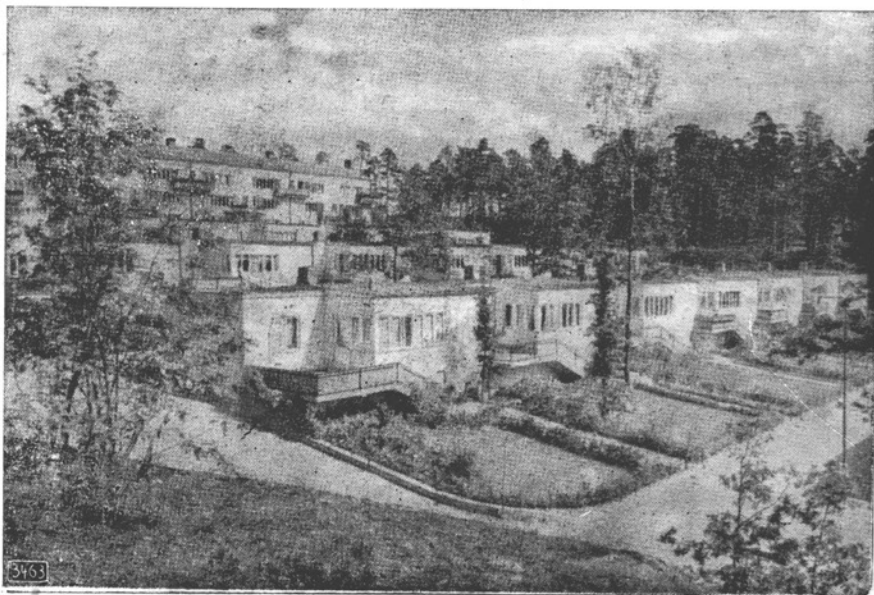
Prav iz teh razlogov je prodrlo spoznanje, da ni niti za koristno investiranje kapitalov potrebno, da se eksploatacijska ozemlja nasilno prisvajajo. Ona se morejo izkoristiti tudi če ne spadajo k državi, katere finančne sile so nanje gospodarsko interesirane.

Omamljeno italijansko ljudstvo pričakuje danes, da ga bo nova kolonijalna posest rešila vseh njegovih neštetih in neizrecnih tegob. Kmalu bo za bridko razočaranje bogatejše.

Za časa I. rimskega imperija so bili »barbari« sužnji Rima, za časa II. rimskega imperija bodo Italijani sužnji v njegovih »barbarskih« kolonijah.

Dokler bo Italija stopala po stopinjah preteklosti, ne bo zaživelá srečnejše bodočnosti.

Gh.

Stockholm. — Delavska kolonija. Gld. Zlt.

Iz Slovenije v Damask

(Potovanje po Jadranskem in Sredozemskem morju.)

Sušak. Lep kraj, ki stoji ob vznožju kamenitega krasa tik ob morški obali.

Ko je Napoleon ustvaril toliko pozabljeno slovensko Ilirijo ob času, ko je tehnika in industrija poganjala svoje prvo brstje, je dodelil tej današnji Sloveniji morje s Sušakom. Vedel je dobro, čeprav je hodil le enkrat po slovenskih krajih, da je v slovenskem gozdu slovensko narodno premoženje, koder smo se vozili z ladjo pa stotisoče kvadratnih kilometrov zemlje, kjer ne raste niti meter visoko steblo. Bujna trgovina z lesom se je takrat pričela. V Sloveniji se je les podiralo, po lastnem morju pa izvažalo in prodajalo... To je bilo torej pred 126 leti.

Dandanes pa, v mnogo večji državi, z mnogo večjim morjem nego takrat, je ta Sušak verna slika slovenskega narodnega gospodarstva, pravim slovenskega, ker služita za ostale dele našega šumarstva šibeniška in splitska luka.

Nehote ti srce močneje bije pri misli: vsaj sankcije nas bodo izučile, da za vse to naše narodno bogastvo, ki trohni po obsežnih slovenskih gozdovih ni treba italijanskega prekupčevalca, nego da lahko vse to, kar sami pridelamo in prodamo, ter sami zaslužimo. Če bi bile sankcije rodile take zaključke in ukrepe, bi mogle biti za nas samo koristne: Tako je pa sušaška luka vsaj za tovorni promet prazna. Ni mamo Napoleona, ki bi zgradil železnico iz Ljubljane do Sušaka in kupil prazne tovarne brodove za zmrznjene inozemske terjatve, s katerimi bi les sami izvažali.

Zato danes Sušak počiva. Z njim vred počiva pa tudi dolenski in koroški lesni delavec, počivamo z njimi vred vsi drugi in čakamo na boljše čase.

Zato pa ima Sušak bogat osebni promet, ki človeka razveseli. Če se pa ob tej priliki spomniš, da žive vse države s svojimi železnicami le od tovarnega prometa in v mnogo manjši meri od osebnega, te tudi to veselje mine in nehote si misliš, kako lepo bi lahko bilo, če bi mi to znali.

Na sušaškem kolodvoru je veliko vrvenje. Od kolodvora do obale je pet minut peš hoje. Tu nalagajo nosači na svoje ročne vozičke prtljago potnikom, ki so namenjeni na »Kraljico Marijo«. 20 rodbin živi samo od tega posla.

Skoro kilometer daleč zunaj na morju brli 300 lučk, ki razsvetljujejo lepo ladjo Jugoloyda »Kraljico Marijo«. Ladja sega globoko v morje, vsled česar je na vsej poti po Sredozemskem morju pristala le v carigradski luki tik ob obali, povsod drugod se je pa zasedrala daleč zunaj v globokem morju.

Potniki hite za svojimi kovčeki. Ob obali čaka ladijski motorni čoln, ki prevaža vseh 185 potnikov, došlih iz pet različnih držav na veliko ladjo. To so po večini potniki, ki so jim današnje družabne prilike to potovanje omogočile. Meni ga je olajšala redakcijska karta.

Ob 1. uri ponoči prično delovati stroji, in velik čoln se odmika od Sušaka na jug. Pol ure smo stali na krovu in opazovali mestne luči Sušaka ter sosednje italijanske Reke, ki so postajale vedno manjše. Nato se je gladko zaspalo.

»Kraljica Marija« na Sušaku.

En in pol dneva vožnje in naslednje jutro smo se prebudili že globoko v Dalmaciji. Koj po zajutrkju smo bili že v Kotorju, kjer nas je brez dvoma najbolj zadivil Kotorški zaliv pa tudi sam Kotor z mogočnim Lovčenom nad seboj.

Obide te mrzlica pri misli, da so leta 1914. jurišali ta hrib predvsem slovenski vojaki, utrpeli pri tem grozne človeške žrtve ter bili znova in znova zopet vrženi nazaj, dokler ni slednjič Nikita iz političnih razlogov odredil umik svoje vojske. Lovčen je bil takrat prvič v zgodovini vojn zavzet. Turki, ki so prišli gori do Dunaja, tega niso zmogli.

V Kotorju vidiš na trgu vso revščino dotičnega kraja. Tam se že prodaja kurivo v malih snopičih. Leseno trsje — tam ni gozdov — ki ga pobere kmetica na hribu, poveže s kunjjo in za dinar proda. Ljudstvo se tam preživlja prvenstveno z ribami in jagmetino. Zelenjava je izredno draga, skoro nedosegljiva stvar. Tu in tam se vidi kako sestradano kravče, do reber lačnega konjička, sicer pa hudomušnega osla, ki je od Dalmacije dalje (izvzemši deloma Turčije), pa tje do Sirije, kjer se pojavijo prve kamele, glavna vprežna živina domačinov. Velik del izletnikov pojde z avtomobili v Cetinje, kjer pelje cesta črez mogočni Lovčen. Na poti vidite svoječasno mejo med Črno goro in avstroogrsko monarhijo. Ob strani ceste vodi ozka steza, skoro navpično navzdol v Kotor. Tam je baje nekoč stari Nikita kot dober hribolazec hodil sam peš v avstrijski Kotor na vino in ribe...

V Cetinju ti vodja izleta pokaže vse zgodovinske znamenitosti, rojstno in vladarsko hišo bivšega kralja Nikite, rojstno hišo pokojnega kralja Aleksandra, diplomatske vile, edina lepa stvar starega Cetinja. Vsemu staremu političnemu svetu je znano, da so morale evropske države pred svetovno vojno pošiljati v Cetinje svoje najboljše diplomate, kajti tam se je predla pod spretno roko kralja Nikite vsa balkanska politika. Vsled tega so tudi države postavile svojim diplomatom svoja reprezentativna poslopja.

Danes je Cetinje sedež banovine in se počasi lepša. Dobiva nove hiše in tudi mesto samo dobiva evropski značaj. Sicer se pa, kakor v vseh južnih krajih, odigrava vse življenje na ulici. Tu vidiš stare in mlade v glasnih pogovorih. Govore seveda o politiki. Žene delajo medtem na polju...

Medtem se naša ladja pomika v Budvo, zadnji večji kraj lepe Dalmacije. Izletniki so se vrnili po novi lepi cesti iz Cetinja v Budvo in se tam ukrcali. Tako smo doli grede videli Sušak, Kotor, Cetinje in Budvo z mogočnim Lovčenom in lepim Kotorškim zalivom.

Vtisi o Grčiji

Vsled vročine je vse utrujeno in marsikdo je vesel, da je zopet na ladji. Naslednja postaja Krf. Na brodu je le 16 Jugoslovanov, vsi drugi so inozemci: Poljaki, Čehi, Avstrijci, Švicarji, Madžari, celo Italijani. Mi smo se v Krfu zanimali za hišo, kjer se je med veliko vojno pisala krfska deklaracija. Tam, kjer so se vršile važne debate o bodoči državi Jugoslaviji, tam, kjer je tržaške socijaliste zastopal prijatelj Golouh, kjer je prvič prišlo do različnega gledanja v pogledu ureditve naše države med Hrvati in Srbi.

Pokazali so nam lepo poslopje, kamor se je po umiku črez albanske gore med vojno preselila srbska vlada.

Ni treba dolgo hoditi po grških tleh, pa si brž narediš sliko o gospodarskem in socialnem stanju te države. Krf je malo mesto z izredno rodovitno okolico. Napravili smo izlet z avtomobilom in prišli do nespornega zaključka, da so na Balkanu še države, ki imajo slabše ceste nego mi. Tridnevno potovanje s tovarnim vlakom bi me ne moglo tako utruditi, kot triurna vožnja po krfski okolici. Na cestah in mostovih so bile take luknje, da smo morali medpotoma izstopati, šofer je pa nanosil kamenja, da je črez te biser-balkanske civilizacije srečno prevozil z avtomobilom.

Tam na obali te obsuje 20 ljudi s svojimi zanimivostmi: prodajajo znamke, rezbarije, školjke, cigarete, ročna dela, vse, kar se da spraviti v denar.

Šoferji so zvišali svoje tarife, tujci so tu, zaslužiti je treba.

Boka Kotorska (zadaj Lovčen).

O nečem se mora vsak človek prepričati, čim zapusti jugoslovansko obalo, da je namreč znanje nemščine jako imaginarna sila v svetovnem prometu, in da ima nemščina veljavo le v srednjem delu Evrope, potem je pa treba znati francoščino in tam čez kanal pa angleščino, če nočeš, da te na vseh krajih ne obrnažijo v svoji znani trgovski spretnosti in goljufivosti. Od Grčije naprej pa tje do Damaska se je rabilo francoščino, le na ladji je prevladovala nemščina.

Dan kasneje smo v Atenah. Glavno mesto Grčije. Nad milijon prebivalcev, podzemna železnica, vse vele mestne naprave. Ogledovali smo si zgodovinske vrednote starega veka, ki so dale vsej klasični vedi in izrazoslovju svoje temelje. Ogledovali smo si tudi atenski muzej, ki je gotovo najznamenitejši na svetu in pravi raj za umetnostne zgodovinarje. Mislil sem pri tem na mariborskega prof. Baša in na njegovo borbo za skromne mariborske umetnostne starine.

Grčija je svetovno vojno zgubila, zato je deloma razumljivo, da se ji slabše godi nego drugim, čeprav to ni absolutna potreba. Za tujca, zlasti pa za Jugoslovana, je Grčija gotovo najcenejša država na svetu. Ni čuda, da vršijo tam Amerikanci s svojo dobro valuto arheološka izkopavanja, ki stanejo po grških pojmih težke milijone. Tudi ni čuda, da ima Grčija močno razvit tujski promet iz prekomorskih držav. To je njen glavni dohodek.

Šofer te prevaža eno in pol ure počasi po atenskih ulicah, ti razkaže vsa važnejša poslopja v središču in okolici, vidiš revščino in bogastvo in ko je končno te zanimive ekskurzije konec, plačajo štirje izletniki 80 Drahem odnosno vsak 10 Din. Tako nekako se počuti pri nas Nемеc s svojo valuto, pa ga v kljub Göringovi oblubi v Dalmaciji vendarle ni.

Na ladjo smo se vračali s podzemsko železnico, lilo je kot iz škafa, Atenčani pravijo, da tega že 15 let ne pomnijo. Smo torej imeli srečo in bili smo mokri kot miši.

Dardanele — Carigrad — Bospor

Ladja nas pelje par dni brez pristanka v Carigrad. Na to mesto smo se z veliko radovednostjo vsi veselili, ker je bil vsakomur znan vsaj iz časopisov velik skok mlade Turčije po svetovni vojni iz srednjega veka v moderno sodobnost. Dan poprej, popoldne ob pol 4. uri se približujemo Dardanelam. Ta beseda je v vsej svetovni javnosti danes najbolj aktualna. Dardanele so 2 km široka morska ožina, ki tvorijo v vojaškem oziru naravno trdnjavo pred zavzetjem Carigrada in ostale Turčije. Angleži najbolje vedo, kaj pomenijo Dardanele, saj so med svetovno vojno izgubili na levem obrežju Dardanel nad 80.000 vojakov. Velika pokopališča te spominjajo na to žalostno tragedijo velike vojne. Na obeh straneh je rodovitna zemlja, ki je pa izredno redko obdelana in predstavlja veliko rezervo za kolonizacijo turškega prebivalstva v poznejših letih.

Uradnik na ladji nam razkazuje operacijski načrt angleške kopne armade med vojno, kaže nam mesta ob morju, kjer počivata še danes dve veliki vojni ladji z nad 6000 mrtvimi Angleži. Lani so si pokopališča ogledovali Angleži, prišli so z jugoslovansko ladjo in počastili tam mrtve svojce. Tam je pokopan tudi marsikateri naš vojak, ki je ob strani centralnih sil tam pustil svoje življenje. Njega do danes ni nihče obiskal.

Skozi Dardanele se vozimo 4 ure. Na eni strani vidimo v zemljo narisana velika znamenja za aeroplanski promet, na drugi strani nekaj zastarelih vojašnic in fortifikacij, v njih turške vojake. Površina zemlje je zelena in spominja ponekod na lepo Bosno, lahko tudi na gotove dele Slovenije. Le obdelana ni in gozdovja ni. Turki imajo rdečo zastavo z belim polmesecem. Na poti smo srečali nekaj turških, grških in ruskih tovornih ladij, kjer se zlasti turške od ruskih po zastavi težko razločujejo.

Edini konkurent v lesu, če bi se tega posla Jugoslovani nekoč res lotili, bi nam bili v teh krajih Rusi. Vendar je doli taka potreba po njem, da ga ne more biti nikoli preveč. Turki se pripravljajo na to, da bi Dardanele zopet utrdili in sicer po pojmih moderne sodobne vojne tehnike. Čudni časi! Pokopališča še sedaj skoraj nova, pa že zopet se pripravljajo. Italijani so zasedli Abesinijo, Nemci Posaarje, ali še pogodbe sploh kaj veljajo? Turki bodo pa utrdili Dardanele.

Kdo jim jamči, da jih tam Italijani lepega dne ne napadejo? Začetnik preloma pogodb in krivec se nahaja v Evropi. Turki pravijo, da so oni le branilec. V Evropi se je odločila usoda utrjevanja Dardanel, v Evropi se bo menda odločila tudi usoda bodoče vojne. Razne fašistične vlade so pa dale pobudo zato.

Če opazuješ med vožnjo vse te kraje, od Špilja pa tje do Carigrada, si pri tem misliš, da je ta Balkanska zveza, ki je v pogledu zunanje politike enih misli, ki ima dogovor, da ne bo nikogar napadala, pač pa da priskočijo vsi dotičnemu na pomoč, ki bo napaden, potem ti je za balkanski mir takoj lažje pri srcu Kajti to je ogromen geografski kompleks, ki je v stanu voditi samostojno politiko. Če pa misliš, da vlada v vseh teh deželah inozemski kapital, ki ima tu take, tam druge interese, potem je moč te velesile takoj izdrkniti na silo malih držav, ki bodo danes ali jutri igrale v svetovnem koncertu podrejeno vlogo.

Noč mine in šele ob 8. zjutraj smo v Carigradu. To je velikanska luka, kjer pristaja dnevno stotine ladij iz vseh delov sveta, saj je ona izhodišče za Azijo in Afriko in je v vsej svetovni zgodovini igrala važno vlogo. Čeprav ima Turčija le 16 milijonov prebivalcev in je z izgubljenim svetovno vojno izgubila tudi veliko Sirijo, je ona po svojem geografskem položaju gotovo velika država na svetu.

Budva.

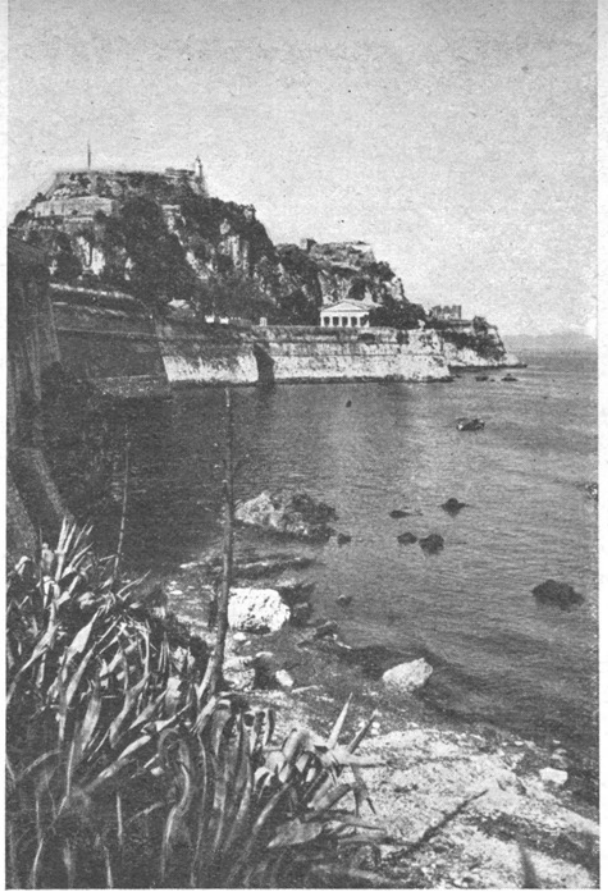
Sploh se te prime misel, zakaj je to že Azija, ko je vse to le vzhodni del Evrope, kar bi bil tudi lahko po imenu.

Kdor je videl Carigrad med svetovno vojno in popreje, se ne bo mogel načuditi temu napredku. Tudi Turčija je izgubila vojno kot Grčija, v gospodarskem pogledu se je pa z Grčijo ne more vzporejati, čeprav je bila ona še pred 20. leti srednjeveška država. Tu se vidi, kaj premore volja in marljivost naprednega moža. Atatürk je gospodar sedanje Turčije. Med vojno je bil še sultanov minister. Na svoj predlog je med veliko vojno obiskal nemškega cesarja Viljema, vprašal ga je v imenu vlade in sultana, kako si on predstavlja zaključek svetovne vojne, ker se turški vladi vendarle zdi, da bodo centralne sile po vstopu Amerike v vojno, vojno tudi izgubile. Turki so se za Nemce bili, zato jih je odgovor Viljema jako zanimal. Viljem ga je pa osorno sprejel, nahrulil in odpravil z besedami: Nemce preмага samo Bog, to si zapomnite. Vrnil se je neopravljenih poslov z načrti za novo Turčijo.

Danes je Turčija nova dežela. Vtis imaš, da so vsi Carigrajčani sami tujci, ki hodijo po starem mestu. Ljudje, obleka, šega in običaji, vse je evropsko. Le hiše so v gotovih delih mesta ostale turške. Za osebno civilizacijo je bilo denarja, za restavracijo hiš še ne. Zato preseneča novi del mesta. To je mirno lahko Dunaj, Milano, Leipzig. Nikjer nič orientalskega. Močno razvit in do skrajnosti zanarhiziran avtomobilski promet, vzorno funkcioniranje cestne železnice, zelo solidne trgovine. Le cene so visoke, kajti Turki imajo livre, to je visoka valuta, ki predstavlja Jugoslaviji Turčijo v dragi luči. Če bi političnim zvezam po Evropi in na Balkanu sledile tudi gospodarske zveze in sporazumna politika novčaničnih bank, bi moglo predstavljati poenostavljenje kurza poedinih valut v teh državah najlepšo bodočnost malih narodov. Po mestu iščeš banko, da bi za dinarje kupil turški denar, najdeš holandsko, italijansko in nemško banko, najdeš v teh bankah dalmatinske uradnike, ki govore s teboj srbohrvaško, ne najdeš pa jugoslovanskega denarnega zavoda, ki je predpogoj solidni gospodarski in politični zvezi. Smo pač Jugoslovani, ki se razumemo samo na politiko, čim je pa govora o gospodarstvu, postajajo debate nezanimive.

Naš vodnik govori nemško, je Bosanec, med vojno je služil v Mariboru in bil tam vsled invalidnosti superanbitriran. Danes je moderen Turek in naš vodnik. Razkazal nam je vse mošeje, ki so jih zidali razni sultani v raznih razdobjih, vse grško-rimski stil, nič lastnega. Prišli smo tudi v muzej orožja, to je pretresljiva verna slika vse krvoločne turške zgodovine, o katerih govore stari ljudje še celo danes v naših krajih. Tritisoč kvadratnih metrov velika mošeja služi v te svrhe. Notri vidite tisoče raznih nožev, bajonetov, pušk, kانونov, strojnic, raznih oblek in vsega, kar si more bujna morilna domišljija predstavljati v raznih dobah vseh turških grozodejstev. Človeka obide mrzlični hlad pri misli, da je to zgodovina naroda, ki je danes tako miroljuben, ki je z vsem tem tako temeljito obračunal in pričel živeti novo življenje. Vse to je tudi duševno danes prenešeno v muzej.

Kaka razlika v razvoju dveh narodov, prikazana iz vidika muzejske razstave. Tam v Atenah jedro vse klasične kulture in civilizacije na svetu, tu v Carigradu odsevi najkrutejše zgodovine. Tam na Grškem danes hladno počivanje na slavi velike prošlosti brez vidnega poleta v bodočnost, tu v Carigradu triumfalen preokret v napredek, tehniko in industrijalizacijo. Značilen, vendar razumljiv razvoj dveh različnih narodov.

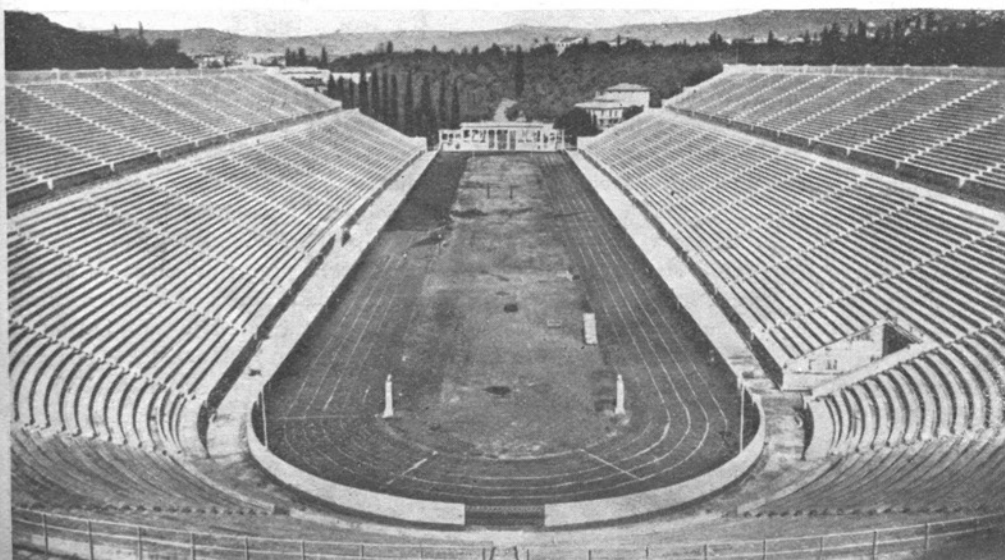
Otok Krk.

Prišli smo tudi v harem, ki služi danes samo še za razkazovanje tujcem, čeprav je igral nekoč v zgodovini Turčije veliko vlogo. Izvzemši sultanove orožarne so padle v oči zlasti dve stvari: Sejna soba vezirjev in pa harem, kjer so ženske izletnice pozorno prisluškovale vsaki besedi našega Bosanca. Najbolj so se zanimale za sobo, kjer je sultan živel intimno življenje. Soba je velika, kot dvorana ljubljanske Delavske zbornice.

Sultan je bil despot, kot nam jih meče današnja doba zopet na površje. Ministrom ni zaupal, bal se je zarote, zato si je dal napraviti nad sejno sobo ministrov zamreženo okno in je tam skrivaj prisluškoval njihovim sejam. Če se je kak minister v debati ob njega izpodtaknil, ga je najprej zaprl v temnico, nato so mu pa prinesli odrezano in lepo umito ministrovo glavo na krožniku pokazati v dokaz, da je kazen prestal . . . Lepi običaji.

Vkljub temu so se pa razni paše kar trli za ministrska mesta.

Harem je brez dvoma zanimiv. Presenečajo svojevrstne kopalnice in bazeni, ki so jih imeli že takrat na carigrajskem dvoru, ko je Franc Jožef rabil v svrhe higijene le bolgarsko rožno olje. Vse so pokazali, le spalnice haremskih žensk, tega najhujšega suženjstva turške žene, nam niso pokazali. Evnuhi so imeli lastne sobe, bili so plačani na državne stroške in vsak je stregel eni haremski ženski. Harem pomeni po turško stanovanje. Tam je prebivala vsa sultanova rodbina, torej tudi žena in otroci. Sultanova zakladnica je danes državna last. Tam je na vozove draguljev in zlatnine. Ona pred-

Stadion v Atenah.

Moderen Carigrad.

stavlja danes lep vir dohodkov za novo državo, kajti tujci si v trumah še vedno to dnevno ogledujejo in plačajo zato dosti visoko vstopnino. Za novo Turčijo predstavlja to bogastvo ogromno rezervo, ki ga v sili lahko proda, za kar pa menda ni potrebe. Vkljub temu, da je svetovno vojno izgubila, ni najela do danes nobenega posojila in je vsa ta velika dela vsega svojega napredka vršila iz tekočih sredstev.

To je torej velika rezerva za vsak slučaj, rezerva, ki predstavlja več stotilijonsko premoženje. Vse turške vojne so bile le roparske vojne in kamor so prišli njihovi vojščaki, vse dragocenosti so odnesli s seboj. To je služilo nato sultanom za uporabo, za reprezentanco in za baharijo, danes po nacionalni revoluciji je to državna last. Med drugimi nešteti dragocenostmi se nahaja tam popolnoma zlat sultanov stol, obložen s 35.000 dijamanti.

Ogledovali smo si tudi nočno življenje v Carigradu, ki se pa kakor vse ostalo, od Evrope v ničemur ne razlikuje. Le turški pevci in pevke pojejo svoje južnjaške melodije, ki smo jih pa vajeni poslušati tudi že včasih v naših krajih, tako da nas tudi to ni presenetilo.

Čeprav so storili novi ljudje čudeže v pogledu napredka nove Turčije, v socialno-političnem pogledu bo pa treba še marsikaj storiti. Delovni čas je ponekod 10, ponekod še celo 12 ur. Le v velikih tekstilnih podjetjih se dela 8 ur, čeprav je tudi Turčija slično drugim državam podpisala ženevski dogovor o mednarodnih zahtevah delavstva. Je torej približno ista slika kot v Jugoslaviji. Turčija je najboljša zaveznica Rusije. To bi bilo hvaležno delo za Litvinova, ki mu bo gotovo uspelo.

Predno smo krenili iz Carigrada nazaj proti Dardanelam, da pojedemo v Beirut, naš pelje ladja na Bosporus. To je morska ožina na južni strani Carigrada, ki je povezana s Črnim morjem. Zdi se Ti, da potuješ po ameriški Floridi, ki jo poznam le s filmskih slik. Na obeh straneh zaliva je na stotine velikih in lepih vil, ki služijo predvsem za tujski promet. Tu prihajajo prvenstveno Angležinje, ki jih zanimata vroče sonce, voda in bosporski človek. Vse se tam dobi, le denarja je treba in tega oni ja imajo.

Vulkanski otok

Dva dni kasneje se nahajamo na vulkanskem otoku San Turino. To je pravljichen kraj. Vse hiše so belo prepleškane, v mestu vlada nenavadna čistoča. Ob obali nas čaka cela jata oslov, ki ponese izletnike 480 metrov visoko v hrib, kajti tam gori je mesto tako idilično sezidano, da si lepše kulise ne more zamisliti najboljši režiser. Onstran mosta je obsežna ravnina, ki obrodi dvakrat letno. Srečen narod v primeri z našimi Črnogorci in Hercegovci. Ljudstvo živi tam v pretežni meri od lastnih pridelkov in od tujcev. Preko morja v oddaljene kraje je znano njihovo izvrstno vino, ki ga prodajajo celo tujcem za smešen znesek Din 10.— za liter. Ta izlet je bil kratek, brž smo se vrnili in ladja je krenila zadnji točki našega izleta naproti — v Sirijo.

Življenje ob pustinji

Še dva dni potovanja in smo na cilju. Beirut, veliko obmorsko mesto v Siriji. Sirija je bila nekoč turška kolonija, po vojni so si jo priložili Francozi. Prebivalstvo je arabsko, torej mohamedansko in prej turško kot francosko. Tu smo prvič videli moderni Orient. V Cetinju in Kotoru smo videli zadnjič rdeče čepice, teden dni kasneje,

čisto ob pustinji, jih vidimo zopet. Francozi so v Sirijo investirali 10 milijard frankov, ki se jim še ne obrestujejo. Mesto je lepo, ni pa bog ve kako čisto; ko pa vidiš francoskega policaja in francoskega vojaka, nešteto tujcev, bi pa mesto čisto lahko bilo tudi kje pri nas. Moderni vagoni cestne železnice, zelo razvit avtomobilski promet, prometni uradnik na cesti, lepše oblečen kot v Parizu, kratkomalo, na prvi pogled se ti zdi, da je to pravi Eldorado za vse prebivalstvo. Tam so ženske zopet pokritke s črnim pajčolanom, kakor pri nas v Sarajevo, medtem, ko tega preje vso pot nismo opazili. V Turčiji je ta noša celo pod kaznijo prepovedana. Ponoči srečaš na cesti in v javnih lokalih le moške, ženska ne sme med ljudi; če gre ponoči ven, je vlačuga. Tudi z možem ne. Stari običaji, ki jih je Turčija tako radikalno odpravila.

Vročina znaša na soncu 50 stopinj, čeprav je še le sredi maja. Celo domačinom je vroče. Nalože nas na avtomobile in pot se prične v 80 km oddaljeni Balbek in Damask. Medpotoma občudujemo dotične rodovitne kraje, ki jih sveto pismo nešteto krat omenja. V Balbeku nam vodniki razkazujejo starinska poslopja, ki so iz cerkvene zgodovine vsem znana. Po ogledu teh znamenitosti, ki prekašajo po svojem obsegu in umetniško skoro atensko Akropolis, smo nadaljevali pot v Damask.

Križem po Siriji

Pozna noč je bila, ko so se nam jele bližati mestne luči pravljichenega arabskega mesta. Na potu smo opazili mnogo izletnih točk, kamor zahajajo na dopuste zadnje čase zlasti v Tel Avivu naseljeni židje iz Nemčije.

Ceste so take, da bi slovenska žena na njih lahko rezance valjala. Pri primerjavah teh cest z drugimi državami me toliko muči neka logična misel: Sirija je kolonija, pa ima tako lepe ceste in vzorno upravo. Medpotoma smo pa naleteli na samostojne države z neurejenimi financami, neurejeno upravo in z groznimi cestami.

V Sirijo so Francozi po svetovni vojni in po okupaciji investirali mnogo denarja. Na obrestovanje in na amortizacijo tega kapitala menda ne mislijo, ker jim je očitno najvažnejši vojaški material, deloma seveda tudi surovine ter v nič manjši meri kolonizacija njihovih lastnih prebivalcev. V male države nihče nič ne investira in če, potem za visoko obrestno mero, ker one ne znajo denarja prav naložiti, prosijo za posojilo še le takrat, ko so zlezle v dolgove in ne takrat, ko je ono potrebno za široko zasnovano načrtno gospodarstvo. Taka je torej na prvi pogled razlika med kolonijo in malo kulturno državo.

Damask ima 750.000 prebivalcev, osem arabskih dnevnikov, eno francosko in eno ameriško uneverzo. Arabci so izredno talentiran in ambiciozen narod. Oni se hitro učijo, imajo svojo kulturo in literaturo, svojo tonfilmsko industrijo, svoje filmske zvezde in vse ono, česar v marsikateri evropski državi niti ne najdeš.

Edino v socialno-političnem in v pogledu enakopravnosti žena vladajo še srednjeveški običaji; narod je še precej nepismen in če pri naša francoska kolonizacija kake blagodati, potem je edina pozitivna stran za domačine ta, da se bodo naučili čitati in pisati. Obrt ni dosegla stopnje kot v srednji Evropi, nego je še na jako primitivni stopnji; kruh pečejo peki n. pr. kar pri odprtih vratih in oknih tik ob prometni cesti. Seveda mi kruh podoben kruhu naših pekov, nego je to tanka bleda, deloma tudi ožgana skorja zgnetene moke,

Vulkanski otok San Torinò

pomešane z vodo. Med takimi obrtniki najdeš kar naenkrat v sredi notri svojevrstnega obrtnika, javnega pisarja, ki piše pisma po naročilu za nepismene ljudi. Eden peče kruh, drugi dela čevlje, tretji piše pisma. Arabščina je izredno težak jezik in se je tujec le težko privadja. Zato pa so Arabci kot vsi pomorski narodi izredni poliglota. Vsak povprečno naobražen Arabec govori poleg materinskega jezika še perfektno francoščino, morda lepšo kot Francozi sami, razen tega še včasih angleščino in nemščino.

Komaj nas spravijo v hotelske sobe — bila je pozna noč — smo se že odpravili na izprehod po mestu, da vidimo tudi vtise nočnega življenja in izven njih. Ker vlada doli skoro 10 mesecev v letu huda vročina, ti večina Arabcev prikuka na cesto še le zvečer, seveda brez žensk. Vse ceste in vsi lokali so jih polni. Med njima je tudi mnogo premožnih ljudi, ki žive žiljenje naših predvoznih grofov in veleposestnikov.

Na cestah nas oblegajo dečki z lepimi svilnatimi robčki za en francoski frank (3.20 Din).

Sploh so tekstilne stvari tam doli izredno poceni, v očigled obilni preji prave svile in izredno nizkim plačam arabskih delavcev in delavk.

Vožnik nas popelje v »najlepši« damaskovski kabaret, kjer pojo in plešejo arabske filmske zvezde. Kabaret je znotraj svetlo modro prepleskan, bolj podoben zasilnemu stanovanju, ki ga je gradila kaka slovenska mestna občina; notranja arhitektonika ne pove ničesar o kakem globokejšem umetniškem poletu naroda v tem pravcu. Vsak izučen tesar napravi pri nas lepšo opremo. V tem pogledu torej nima narod nič svojega. V kabaretu sedi kopica moških z rdečimi fesi na glavi. Večina uživa sadje, črešnje in podobno. Mi smo še edino zaupali črni kavi. Z nami so prišle tudi ženske. To je bil seveda dogodek za navzoče Arabce, ki pokrivajo svoje žene čez dan s pajčolanom, zvečer jih pa zapro v stanovanje. Nekateri pušijo vodno pipo. To smo sicer že v Carigradu opazili. Predstava se začne: Najpoprej zapoje debela Arabka (brez pajčolana) otožno arabsko pesem, h kateri te poprej sili smeh kakor pa občudovanje. Nato silen krik, ploskanje in žvižganje navzočih Arabcev. Ker žvižganje vendarle ni hotelo prenehati, smo bili mi nevedni Evropejci mnenja, da bo sedaj nastal petep in da jo bo treba popihati, a glej, pevka še zopet pojavi in ponovno zapoje . . . Žvižganje pomeni pri njih ploskanje. Na oder prikoraka druga plesalka. Ni se še prav ustavila, že se vrši predstava med publiko in na odru. Ona prične plesati. Med tem je ukorakal v dvorano poklicni čistilec čevljev s svojo aparaturo in sredi dvorane je pričel na nekem Arabcu opravljati svoj posel in mu čisti čevlje s tako virtuoznostjo, da nismo vedeli, naj občudujemo njega in njegov običaj ali plesalko na odru.

Trikrat zaporedoma sem zadet od črešnjevih koščic. Mislil sem, da je to deplasirana šala ladijskih gostov. Naenkrat opazim sebi nasproti arabskega gosta s čepico na glavi, ki zveče v stojničnem miru lepe rdeče črešnje. Komaj mu zdrkne koščica iz ust, jo nastavi med prste in — ustrelji. Grdo ga pogledam, on prekine. Nekaj minut nato je bombardiral mojega soseda. Nismo vedeli, kaj naj storimo, pohlevni Evropejci. Arabski vožnik nam pojasni, da je to izraz simpatije. Hvala lepa. Homoseksualnost ni tam redk pojav. Koščice so bile v tem slučaju kontinuitetno sredstvo.

Medtem sta na odru nadaljevali s svojimi plesi dve mladi Arabki, ki igrata tudi v filmu in sta stari še le po 17 let. Po predstavi so jih

odvedli starši domov. Če so njihovi plesi evropski, ali so evropski plesi arabski, to je težko reči. Eno je gotovo. Umetniški nikakor niso, zato tembolj erotični. To smo videli, sedaj pa naprej.

Vožnik nas naloži na izvoščka. Z nami so bile tudi ženske, ki, kakor znano, ne smejo hoditi ponoči peš po arabskih ulicah. Pokazati nam hoče ulico denarne ljubezni. To je torej pravo žensko suženjstvo, s katerim se še tam trguje kot pri nas s krompirjem. Počasi je vozil naš konjiček skozi to ulico, iz voza ven smo kukali in videli smo vse. Pritlične hiše, na cesto veliko okno, zamreženo s prst bedelimi železnimi palicami. Znotraj stoje ali sede več ali manj lepe ženske, pred oknom cele kupe Arabcev z rdečimi čepicami, ki zro skominasto skozi zamreženo okno. Takih hišic je na desni strani dotične ulice najmanj 20, ena poleg druge, na drugi strani so pa trafike, obrti, čevljarne itd.

Zjutraj se v hotelu prebudiš, pogledaš skozi okno 4. nadstropja in pred seboj vidiš lepo trgovino Bat'e, kakor jih vidimo po vsej Jugoslaviji. Pod latinskim napisom je še napis v arabščini, sicer je pa trgovina točno taka kakor so one pri nas. Kako močan mora biti ta češki kapital, ki je zasidran po vsej francoski Siriji in kako šibki so napram temu naši obrtniki, ki bijejo z njim boj na jugoslovanskih tleh.

Menda bo le počasi prodrlo prepričanje, da ne more biti krivda propadanja obrti v poedinih slučajih in pri poedinih velepodjetnikih, nego da je krivda v sistemu, v načinu proizvodnje, ki proizvaja za povpraševanje in ki se urejuje po kupni moči, namesto, da bi proizvajala za potrebo. Če bi proizvajala za potrebo, potem bi bilo takih tovarn in naših obrtnikov še vse premalo.

Po mestu smo ogledovali mošeje in druge zgodovinske znamenitosti. Mošeje so v grško-rimskem stilu podobne carigradskim. Najbolj so se mi vteple v glavo dve stvari: Leta 1927. je bil v Damasku upor Druzov in Arabcev. V Evropi smo o tem mnogo čitali, če človek ne pozna teh krajev, gre hladno mimo takih vesti. Upor je bil naperjem v prvi vrsti proti francoski nadoblasti, ki dela to napačno kolonijalno politiko, kakor jo delajo vse velike države, da oddaja vsa boljša in vodilna mesta v deželi Francozom, došlim iz Francije, domačini so pa tu le za delo in plačevanje davkov. Tudi verski moment je igral pri tem uporu važno vlogo. Boji so se vršili v onem delu mesta, kjer Evropejcev ni. Tam prebivajo izključno le mohamedanci. Par kilometrov izven mesta stoji majestetično srednje velik hrib, od koder so Francozi za časa upora s kanoni streljali na uporno prebivalstvo v mestu in končno udušili vstajo. Vse hiše so še danes sama razvalina in nihče jih ne restavrira. Izgleda, da služijo domačinom kot strašilo za vse bodoče podvige. Z mrkim glasom in z nagubanim čelom se Arabci dnevno spominjajo dotičnega hriba in izgleda, da tega ne bodo tako hitro pozabili.

Hrib verno spominja na dunajski Bisamberg, od koder je Fey pri februarški delavski vstaji s kanoni streljal na dunajske delavce, le da je Bisamberg zelen, tamkajšnji hrib je pa golo kamenje.

V Arabcih pa vendarle tli. Vsi vedo, da se je 50 držav na svetu izreklo zoper Italijo, ki je zaslužnija Abesinijo, da se je torej 50 držav postavilo na stališče, da morajo biti tudi afrikanški narodi svobodni. Sirojski prebivalci se ob tej priliki sprašujejo, čemu imamo potem mi francosko nadoblast, če se to istočasno Italijanom v Abesiniji odreka.

Drugi slučaj: Peljali so nas v neko tovarno preprog in mozaičnega pohištva, da si ogledamo njene naprave in način izdelovanja. Reči je treba, da izdelujejo tam res prvovrstne stvari, zlasti v mozaičnem pohištvu, ki se prvenstveno eksportira v Evropo. V oddelku za preproge se nam je nudila žalostna slika tamakjšnjih socialnih razmer. Šest deklic plete kleče preproge, od katerih ni bila nobena na 12 let. To delo opravljajo 12 ur dnevno. Tužna jim majka. Tu se nudi francoski ljudski fronti hvaležna naloga za ustvarjanje boljše zakonodaje. O plačah teh otrok nismo ničesar uvideli, le kadar je nadzornik za trenotek odnesel pete, so nam hitro in strahopetno pomolile roke v milodar. Delajo gotovo skoro zastoj.

Ko je bilo tega žalostnega in istočasno zanimivega ogledovanje konec, so nas zopet naložili na avtomobile in odpeljali v dve uri oddaljeni obmejni Beirut, ki nudi isto sliko kot Damask. Od tam na ladjo in pričel se je povratek v Evropo.

Štiri dni je trajala vožnja do Dubrovnika. Domovgrede se nismo nikjer drugod ustavljali, nego v jugoslovanskih lukah. V Dubrovniku

smo bili eno popoldne, v Splitu en dan in v Trstu je to zanimivo vendar tudi dosti naporno potovanje končalo.

Življenje na ladji:

Potnikov je bilo topot sorazmerno malo, če pomislimo, da je sama osovina na ladji 210 mož in dve sobarici, potnikov je bilo pa le 185. Pri naslednji vožnji, ki se je vršila tri dni po našem povratku, je vzela ladja 350 potnikov s seboj. Osovjete na ladji je izredno uslužno in prekomerno zaposleno. Tik pred zaključkom vožnje se je vršilo kapetansko slavlje na ladji, kjer se je v svojem govoru neki češki izletnik spomnil tudi kurjačev in vsega osovja, ki pri teh razkošnih izletih največ trpi.

Prostor mi ne dopušča, da bi napisal še marsikatero pikanterijo iz poglavja o življenju izletnikov na brodu. Take pikanterije se pa vrše po vsem svetu, menda povsod pod istimi pogoji in okolščinami in tudi na isti način, zato je moje bežno poročilo s tem zaključeno.

Josip Ošlak.

MOJE SANJE

MAKSIM GORKI

Časopisi so že objavili nekaj mojih povesti. Znanci so me hvalili in prorokovali, da postanem še znamenit pisatelj. Ali jaz nisem verjel takšnim prerokbam. Zdelo se mi je, da niti sami preroki ne verjamejo v to kar mi prerokujejo.

Biti pisatelj — o tem tedaj še sanjal nisem. V mojih očeh je bil pisatelj nekaj, kakor čarobnik, človek, kateremu so odprte vse tajnosti in vsa srca. Ena dobra knjiga se je dotikala mojega srca, kod godalo velikega umetnika, po tem je pelo moje srce, stokalo od srditosti in žalosti ali se veselilo — kakor je pač pisatelj hotel.

Ne v to srečo, da postanem še enkrat pisatelj, v to takrat nisem verjel! To pa, da so moje povesti bile tiskane, smatral sem kot srečno naključje, približno tako, kakor če se človeku včasih zahvaljuje srečnemu naključju posreči, da skoči tako visoko kolikor je sam visok.

V tem času sem se občutil še zelo nesigurnega na svojem potu. Tlo se mi je zibalo pod nogami, kakor da se me je zemlja hotela otresti, me vreči od sebe. Živel sem kakor v nekakršni pari idej, ki so na drugi, bile nasprotni, meglenih želja in občutkov. Vse življenjske poti so stale prepletene pred menoj in nisem bil na jasnem, katera je moja pot. Letal sem okoli kakor ptica, katera se je zaletela v eno sobo, čigar okna so sicer svetla ali steklene plošče zapirajo pot v svobodo. A te plošče je tako težko razlikovati od zraka.

Kot otrok in kot deček sem izkusil mnogo gorja in mnogo žaljenj. Srečaval mnoga trda srca, zlobne neumnosti in brezpomembne laži.

Zato sem si v življenju moral pri ljudeh poiskati nekaj s čemur bi uravnovesil težo, katero sem nosil v svojem srcu. Moral sem se zopet zravnati.

Ali človek mora biti Samson — ali pa še močnejši od Samsona da ostane pri življenju zraven vseh barbarskih malenkosti, katere spremljajo človeško življenje. Ti po načinu komarjev pijejo človeško kri, izpirajo jo in zastrupljajo, cepijo v človeka mrzlico hudobije nezaupanja in prezira do ljudi. Človek mora biti slep Samson, da se pretolče skozi oblake zastrupljenih nesramnosti in da ga to ne okuži, da ga ne podvržejo pod svojo oblast.

Blodil sem z odprtim srcem skozi malenkostne zlobnosti in čez odurnosti življenja, prehajal kakor čez šiljaste žeblice in steklovino. Včasih se mi je zdelo kakor da sem že enkrat živel, kakor da nisem imel ničesar več pričakovati in videti. Vkljub temu sem hotel živeti, hotel videti lepoto in čistost, ker tudi to obstoji, tako vsaj govore knjige velikih pisateljev sveta — obstoji lepota, obstoji čistost, torej jih moram tudi jaz najti!

Če je življenje grdo in zamazano kakor kakšno staro zapuščeno pogorišče, ga je treba očistiti in olepšati na račun lastne duše, lastne volje potom fantazije. Do tega zaključka sem na koncu prišel.

Ah, če bi vedeli s kakšnim navdušenjem sem to delal in kako pogosto se moram danes smejeti sam sebi, ko se spomnim, kako neplodni so bili vsi moji poskusi da polepšam življenje ter da z duševno svetlobo razsvetlim temno praznoto, katera me je obdajala.

Ob priliki berlinske olimpijade

Delavsko sportno gibanje ima že od povojnega časa svoje olimpijade, ki so prave manifestacije za sožitje mednarodni, za svobodo, ki so izrazito protivojne in protifašistične. Meščanske olimpijade so starejšega datuma. Prva olimpijskih iger sedanosti se je vršila 1896 v Atenah, na pobudo francoske vlade, ki je dala osem let po izkopanju Olimpije Pierru Coubertinu nalogo, da skliče mednarodni kongres. Ta kongres se je res vršil 16. do 24. junija 1894 v Parizu, na katerem Nemčija ni bila zastopana, je pa startala na prvem tekmovanju z 11 drugimi narodi. Od tedaj se vrše te olimpijade, ki naj sličijo igram preteklosti, vsaka štiri leta v drugi državi. Letos je deležen te časti Berlin. Torej mora s te čisto sportne strani nas delavce prav malo brigati, kaj in kakšna olimpijada se vrši v deželi rjave svobode. Toda — pogledjmo samo malo v preteklost nazaj! — Olimpijski zvon vabi. Ampak ne mislite, da vas vabi zgolj zato, da boste videli na letošnji prireditvi edinole tekmovanja. Ne pustite se premotiti! Berlin vas kliče, da vam bo v glavnem razkazoval dela, ki jih je izvršil, da se ohrani na oblasti. Pokazal vam bo, kako in s kakšnimi sredstvi je rešil Nemčijo pred proletarizacijo in jo ohranil

kapitalu in junkerjem. Lagal vam bo, kako so vse tvornice postale rjave, kako delavstvo navdušeno defilira pred führerji. Vi veste, da propagirajo rjavi fašisti rasizem, da stavijo germansko raso nad vse, vi veste, da preganjajo in ubijajo hitlerjanci svobodomiselnih osebe, da tisoče ljudi živi v koncentracijskih taboriščih, da cela Nemčija živi v vojnem ozračju — toda, ali ste pomislili, kako naj ti sportniki, kako naj ti nemški sportniki, vzgojeni za puško in za pozdravno dviganje rok, plemenito tekmujejo s sportaši drugih plemen, ki so vzgojeni demokratično? Zdi se nam, da bo morala letošnja olimpijada preživeti težko preizkušnjo svoje lastne notranje nemoči. Saj je to le zrcalo razmer.

So države, ki so že odpovedale svojo udeležbo, ker so uvidele, da bodo na tej prireditvi pitane s samohvalo rjavega terorja. Nam je le žal, da se bo naša država, kljub temu, da se je del sportašev odrekel startanju, udeležila te reklamne propagande nemškega fašizma. Zato kličemo, kot kličejo nepregledne vrste delavskih sportnikov: Nočemo fašizma, stran z olimpijado fašistov!

—bp.

Dr. Stachel.

Pepe, Roza in Žane

Ljubljanski fant Cmokavzar Pepe je bil poprej figure lepe. Polagoma postal je muhasta, starikast in pa debeluhast. Rozalija je njegova žena, že nekaj let sta poročena. Za dvajset let je ona mlajša, in on v ljubezni jo prikrajša. Med spanjem sta že ločena, vsak spalno sobo zase ima. Srce Rozalije pa se zgane, sosedni »Zimmerherr« je Žane, kateri je še fejš in fleten, glede ljubezni pa podjeten. Ko Pepe zjutraj gre v biro, doma zdrči navzdol rolo, na divanu pa Žane — Roza — oj poezija in pa proza! Si Pepe je na jasnem bil, ko to-le pismo je vlovil: »Star mašarac je Pepe tvoj, jaz pridem k tebi spet nocoj.« Nato se Pepe dela pa popolnoma nevednega. Razburjen k Rozi prihiti in v roki telegram drži: »Na Bledu tvoja teta Meta, ki lepo dedščino obeta, zbolela je nevarno — joj! odpelji ti se k njej takoj in jaz te spremim zdaj do vlaka, pred hišo že fiaker čaka.« Se z Rozo vlak je odpeljal, se Pepe tiho je smejal.

Bolezen je iznašel sam, fingiran bil je telegram. Je Pepe Rozo spravil proč na ta način za eno noč. Zvečer pa Pepe je nato se vlegel v njeno posteljo. Zakrit je v temni sobi ležal, na žaneta v zasedi prežal. Skoz okno bleda luna sije, dvanajsta nočna ura bije. Skoz vrata se priplazi zdajci Adonis Žane v sami srajci. »Rozalija«, zašepeče Žane, Rozalija spi in se ne gane. »Obrazek svoj pokaži mi!« Rozalija pa se ne zbudi. In Žane je do nje dospel, Rozalijo strastno je objel: »Besedico povej, Rozalija«, zdaj Pepe zarohni »Kanalija!« In Žane čuti levo, desno klofuto krepko zaušesno. Debelo Žane je zijal: »Oj, Pepe, ti si,« je jecljal. Besneči Pepe pa titansko naklesti žaneta grozansko. Položil ga je čez koleno, našeškal zadaj prav pošteno. Gorjača, pendrek, pasji bič — udriha Pepe kot hudič. S pestjo je bunkal, butal, dregnul, za vrat prijel, do vrat potegnil: »Zasačil sem te in ilagranti in zdaj te vržem ven — avanti!«

HUMOR NA SODNIJI

1.

Pred leti je višji sodni svetnik X v Ljubljani imel razsoditi v neki bagatelni pravdi stranke A contra B. Sodnik je svetoval stranki B, naj se poravnava, češ, da je stvar za njo očitno brezupna. Toda odvetnik dr. D. — italijansko zvenečega imena — je kot zastopnik stranke B odklonil poravnavo in zahteval rozsodbo. Nato je sodnik, obrnjen k temu odvetniku, končal pravdo z lakoničnim izrekom: »Signore dottore tutto caputo! — Avanti!«

2.

(Iz kazenske razprave).

Priča Pepe: »Jaz in Nace sva istočasno nasledovala tata, pa ga nisva mogla dohiteti.«

Državni tožilec: »To sta pa napravila zelo nerodno. Namesto da sta vi in Nace tekla istočasno, se bi bila morala pri teku vrstiti, tako da bi le eden nekaj časa tekkel, drugi bi pa medtem počival. Na ta način bi se vidva preveč ne utrudila in bi tata sigurno vjela.«

3.

(Iz porotne razprave).

Državni tožilec: »Gospodje porotniki! Res sicer ni niti najmanjšega dokaza za krivdo obtoženca, toda baš to dejstvo kaže jasno, kako rafinirano je obtoženec postopal pri izvršitvi inkriminiranega dejanja. »Obsodite ga torej soglasno.«

4.

(Iz porotne razprave).

Branitelj: »Gospodje porotniki! Mladi obtoženec je iz naših krajev doma, rodil se je kot nezakonski otrok. Kdo je njegov oče, se ne ve. Gotovo se je marsikateri izmed vas, gospodje porotniki, svojčas udeleževal tako, da je morda nevede potem postal nezakonski oče. Vsak od vas, gospodje porotniki, naj si torej dobro premisli, da ne bo morda sedaj obsodil svojega lastnega sina.«

5.

Neko podeželko okrajno sodišče je bilo zasedeno z dvema sodnikoma, starejši je bil predstojnik. Le-ta je nekoč nameraval napraviti celodnevni nedeljski izlet in je zato naročil svojemu mlajšemu sosodniku, naj le-ta vrši nedeljsko dopoldansko službo. Ko pa v nedeljo zjutraj predstojnik odpotuje z izletniškim vlakom, najde v kupeju svojega sosodnika.

»Kam se pa Vi peljete?« vpraša predstojnik začuden.

»Na izlet.«

»Pa sem Vam vendar naročil, da imate danes nedeljsko službo.«

»Res je, postavili ste me za danes za poslovodečega predstojnika. Vsak šef sodišča pa ima pravico dati podrejenim uslužbencem 24 ur dopusta. Kot trenutni šef sem si za danes dal dopust.«

ZET IN TAŠČA

Zet in tašča po navadi harmonirata tako, kakor pes in mačka. Kadarkoli sta se zet Pepe in njegova tašča Urša zagledala, sta se zakadila drug v drugega in se kregala.

Nekoč je zopet prišlo med njima do zelo dramatičnega prizora in sicer v Uršinem stanovanju. »Slovesno ti obljubim,« se je zadržala Urša, »da, ako te preživim, ne bom šla za tvojim pogrebom!« »Jaz pa ne bom šel za tvojim!« je zarohnel Pepe ter pristavil: »Vrag te vzemi!« Ta želja se mu je takoj izpolnila, ker v tem hipu se je Urša vsled prevelike razburjenosti nezavestno zgrudila.

Blagopokojnico so v njeni sobi položili na mrtvaški oder in začeli s pripravami za pogreb. Med zadnjimi, ki so prišli škropit pokojnico, je bil Pepe. Pokleknil je in se zamaknil v pobožno molitev. Urša pa, ki je bila le navidezno mrtva, se je tedaj zbudila. Ko je zagledala osovraženežeta zeta, je jezno bleknila: »Vrag te vzemi!« Pepe se je prestrašil tako močno, da ga je zadela kap in je pri priči obležal mrtev. Ta dogodek se je vršil med štirimi očmi. Urša se je nato neopazeno umaknila v druge prostore svojega stanovanja.

Kmalu nato so v žalno sobo prišli uslužbenci pogrebnežeta zavoda. Prinesli so krsto in vanjo položili seveda tistega mrliča, ki so ga našli v sobi. Potem so krsto končno veljavno zaprli.

Od žalne hiše se je pomikal pogrebni kondukt. Urša se teža tako rekoč lastnežeta pogreba ni udeležila niti v krsti, niti izven krste. Od daleč je neopazeno gledala žalni spreved. Zelo je bila ginjena, pretakala je solze in je mrmrala:

»Pepe je svojo obljubo, da ne bo šel za mojim pogrebom, res izpolnil. Cela moja žlaheta ter vsi moji znanci in znanke gredo polnoštevilno za mojo krsto, edinole teža brezsrčnežeta Pepeta ne vidim nikjer.«

DOBROTNIK

Radoslav Stiskač je bil bogat tovarnar, zaveden rodoljub in veren kristjan. Nekoč je poklical k sebi v pisarno generalnežeta ravnatelja Milivoja Uzmoviča in mu rekel: »Prihodnji teden bo preteklo 25 let odkar obstoji moja tovarna. Ta dan bi rad proslavil z delom krščanskežeta usmiljenja. Sami pa veste, da živimo sedaj vsi v strašni gospodarski krizi. Dav-

Zgodba iz kokošje vasi

Dr. Stachel

Naenkrat so v Kokošji vasi nastali razburljivi časi. Županu namreč so čez noč prišle najlepše kure proč. Iz kurnika je perutnino izmaknil dolgo prsten tat, pa kdo zakrivil je tatvino, zaman so skušali dognat'.

»Gotovo ima moj sosed Nace pri tej tatvini svoje tace.« Tako županu se dozdi, izustil teža suma ni. Zatem je nekaj dni minilo, župan svoj god je praznoval, zato na slavnostno kosilo sosede k sebi je pozval.

Na slavnostni gostiji zbrani so vsi posestniki — vaščani in tudi Nace je vesel kot gost povabljen tja prišel. Je od župana prav posebno prijazno Nace bil sprejet. Župan določil je osebno, kje gost pri mizi ima sedet'.

So gostje dobro jedli, pili in marsikaj se pomenili. In skušali so reševat' vprašanje, kdo je tisti tat. Začel župan je govoriti: »Nedavno sem si kupil stroj, ki zna tatove izslediti, pokazal tata bo takoj.«

Župan na mizo kar v sredino je dal tajinstveno mašino. Od gostov nihče nič ne ve, da stroj mornarski kompas je. Odprtih ust je vse zijalo, magnetna igla že stoji. Na sever kaže to kazalo, na Naceta, ki tam sedi.

Omizje zgane se seveda in vse zdaj Naceta pogleda. Župan pa zarohni: »Oho! zakaj si prebledel tako?« Je Nace močno bil prestrašen, je trepetal in zajecjal, mašino gledal je preplašen in res tatvino je priznal.

ki so vedno večji, dohodki pa vedno manjši. Čeprav sem kot dober in varčen podjetnik znižal svojim delavcem mezde za 50% in zvišal delo na 10 ur dnevno, zaslužim mesečno čisto komaj 50.000 Din, kar skoraj ne zadostuje za stanu primerno življenje. Vrh teža moram podpirati pravno fakulteto v Ljubljani, zoološki vrt, jezuite, šolske sestre, avtoklub, Misijonsko družbo, zamorčke v Afriki, galerijo slik, Sokola in vse druge važne narodne in katoliške organizacije. Naroden sem tudi na »Slovenca«, »Gospodarja« in »Nedeljo«. Vidite, da proslava 25letnice moje tovarne ne sme stati mnogo. Vendar želim, da bi poročali o tem dogodku vsi naši listi, zlasti pa, da bi bili moji dragi, zvesti nameščenci zadovoljni. Vi, Uzmovič, ste pameten mož in mi boste dali gotovo dober svet.«

Že naslednje jutro je prišel ravnatelj k šefu in mu rekel: »Gospod Stiskač, že vem, kaj naredite. Veste kaj — obesite se!«

Kakor bi ga pičil gad je skočil tovarnar po konci in zakričal jezno: »Primojduš, ali se hočete z menoj norčevati? Ste znoreli?«

»O ne,« mu je odvrnil ravnatelj. »Le pogledjte: en meter prvovrstne vrvi stane samo 5 Din; to ni mnogo. Vsi listi bodo pisali o Vas cele strani in ugibali, zakaj ste si končali življenje. Glavno pa je: vsi vaši nameščenci bodo iz srca veseli.« — T.

Svet pleše ob akordih jazza in vojne fantare

LJUBEZEN in SPOLNOST

Meščanska kultura loči strogo ljubezen od spojnosti, ljubezen povzgaiguje, spojnost pa ponižuje. Pri tem se pa ne zaveda, na kako srbkih nogah stoji vsa kultura, ki si ne upa priznati ogromnega pomena spojnosti. Spolni nagon je drugi najmočnejši nagon človekov, iz njega se poraja novo življenje; poniževati ga, se pravi poniževati življenje. Pranaon spojnosti je vodilna nit, ki se vleče skozi vse dogodke v naravi, saj živi in diha vsa narava samo v dveh nagonih, v nagonu samoohranitve, v težnji za hrano in v nagonu po ohranitvi rodu, v težnji za oploditvijo. V tem drugem naravnem nagonu pa ima tudi svoj izvor vse, kar je prav za prav v naravi lepega, vse, kar nas v rastlinstvu in živalstvu privlačuje in razveseljuje, saj cvetejo na osnovi teh skrivnostnih zakonov cvetice na travniku in pojejo ptički v logu.

Medtem pa ko igra v živalstvu spojnost vlogo samo določen čas, je to pri človeku povsem drugače, človek ji je podvržen od pubertetne dobe do starosti dan za dnem brez odloga. Spojnost je osnovni del človeške narave, živi vir, iz katerega se porajajo vse naše ustvarjalne sile. Kdor hoče moriti spojnost, umori samega sebe, ker se pregresi proti večnim zakonom narave. Za vsak narod kot celoto je spojnost največje važnosti, saj gre v življenju vsakega naroda vedno za vprašanja, katerih ena generacija sama ne bo mogla rešiti, ki bodo torej odvisna od števila in od kakovosti potomstva. Prav tako je odvisno zdravje in deložmožnost vsakega poedinca od pravilnega izločenja sokov spolnih žlez.

Vrednotenje telesa je bilo v našem kulturnem krogu v raznih dobah zelo različno. Stari narodi so pojmovali spojnost v splošnem pravilno in naravno. Zgled za to so nam stari Grki, ki so posmatrali vse, kar je s spojnostjo v zvezi, kot sveto in vzvišeno. V grški dobi je pomenila spojnost smisel življenja, pod lepim življenjem so si tedaj predstavljali izpolnitev vseh spolnih želj. Psihoanalitik Sigmund Freud je določil v svoji razpravi »Spolne zablode« razliko v odnosu starih narodov in naše dobe do spojnosti sledeče: »Največja razlika med ljubavnim življenjem starega veka in naše dobe leži pač v tem, da je polagal stari vek glavno pažnjo na nagon sam, mi pa na njegov predmet. Stari so proslavljali nagon sam in so bili pripravljani, povzdigniti radi njega celo manjvreden predmet, medtem ko mi zaničujemo udejstvovanje nagona samo po sebi in ga opravičimo le radi prednosti in odlik predmeta.«

Krščanstvo se je pa s prezirom obrnilo od življenja, od telesa, od vsega posvetnega, ker je zanj obstojala vrednost samo v »onostranstvu«, v posmrtnem življenju, ker ima po krščanskem naziranju vse pozemsko življenje smisel in upravičnst samo kot priprava za onostranstvo. Nietzsche pravi: »Krščanstvo je dolilo ljubezni strupa; na tem sicer ni umrlo, a izrodilo se je v pregreho.« Najhujše je krščanstvo obsodilo spolni nagon z naukom o brezmadežnem spočetju, ki je umazal vso spojnost, ki je vrgel v temo prokletstva in zaničevanja spol in spočetje. Krščanstvo je šele ločilo ljubezen (eros) od nagona (seksusa), dasi spada to dvojje skupaj. S tem je pretrgalo na dvojje človekovo notranjost, ki se ni več znašla. Spolni nagon je ponižalo kot nekaj živalskega in je postavilo temu naravnemu nagonu nasproti duhovno ljubezen, ki je božjega, nadnaravnega izvora. Naravo pripozna krščanstvo samo v toliko, da opominja vernike, naj jo premagajo, saj stoji: »Čujte in molite, da ne padete v skušnjavo!« Po krščanskem naziranju je vsak človek v grehu spočet, ker pride sleherni človek z izvirnim grehom obtežen na svet. Zato je tudi po

krščanskem naziranju devištvo tako visoko čaščeno, ker je vzvišeno nad nizkotno »naravo«.

S takim poniževanjem je ponižalo krščanstvo življenje samo, to naše zemeljsko življenje, razen katerega ne poznamo nobenega drugega. Pod vplivom tega naziranja je pričelo človeštvo posmatrati telo kot posodo skušnjave, kot orodje satanovo. To nenaravno posmatranje je produkt izključno moške kulture. Moški so upeljali in razširjali to naziranje, cerkveni očetje, menihi in duhovniki z obvezo celibata so glavni oznanitelji tega nauka. Vsem tem se je zdela žena seveda največja nevarnost za moža, orožje, katerega se poslužuje »poglarar teme«, da upropasti moža in mu odvzame večno kraljestvo. Zato ni bilo drugače mogoče, kakor da se je razvilo iz tega naziranja v zgodnji dobi krščanstva resno razmotrivanje vsega cerkvenega zbora, da-li ima ženska sploh dušo, zato ni čuda, če je duh krščanstva ženski tako malo naklonjen, da se vleče to sovraštvo od farizejcev do inkvizitorjev, pa do dobe čarovniških procesov, ko je tisoče nedolžnih žrtev zgorelo na gredah samo zato, ker so videli v njih vtelešeno spojnost.

Vse, kar je s spojnostjo v zvezi, je ponižalo krščanstvo kot nečisto, kot »živalsko« prav zato, ker ima človek čudeže in pojave spojnosti skupaj z živalmi in rastlinami, ker je spojnost vez, ki družji skoraj vse, kar je živega. Krščanstvo seveda ni smelo priznati, da je človek naravno bitje kakor žival, kajti s takim priznanjem bi omajalo vero v poslanstvo in v njegovo posmrtno življenje, osnovne krščanske resnice bi izgubile temelj. Zato je tako sovraštvo proti »naravi« s krščanskega stališča razumljivo in opravičljivo.

Krščanstvo je skozi dve tisočletji tako globoko vplivalo na vse pojave našega življenja, da se je pod vplivom te krščanske miselnosti izcimila sedanja meščanska seksualna morala, ki je v bistvu prav za prav zanikanje vsega, kar je s spojnostjo v zvezi. Današnji človek sicer sledi spolnemu nagonu, ker drugače ne more, toda vse spolno udejstvovanje ne posmatra z naravnega stališča, ampak se mu zdi nizkotno in nečisto, in ima glede spolnega doživlja vedno nekako slabo vest in občutje sramu. Ker traja boj med nagonom in slabo vestjo že skoraj dve tisočletji, ni čuda, da boleha človeštvo, saj je njegovo spolno življenje v koreninah gnilo. Značilno je, da se tega naziranja ne drže samo verni kristjani. Celó oni, ki so se notranje že davno oddaljili od krščanstva, se ne morejo osvoboditi poniževalnega posmatranja spojnosti, ki jim je prešlo že v kri in meso. Ker je žrtev takega naziranja navadno ženska, je treba, da se zlasti ženske odločno pridružijo uporú proti tej srednjeveški miselnosti, dokler ne bodo vsi ljudje cenili vse telesno, vse tostransko kot edino resnično tudi najvišje.

*Jubilejni V. Mariborski teden
od 1. do 9. avgusta 1936*

VELIKA REVIIJA GOSPODARSKEGA, KULTURNEGA, SPORTNEGA IN DRUŽABNEGA ŽIVLJENJA

Industrijska in tekstilna razstava, obrtna razstava, žena v obrti, trgov. razstava, tujsko-prom. razstava, velika gasilska razstava, poljedelska in vinska razstava ltd.

**Obiščite Maribor, jugoslov. Meran
Obiščite Marib. otok, bliser Drave
Obiščite večno zeleno Pohorje!**

50% popusta na železnicah od 30. julija do 11. avgusta 1936.

1. Človek lahko postane človek samo z vzgojo. (I. Kant).
2. Kdor se svoje mladosti natanko ne spominja, je slab vzgojitelj. (M. Ebner — Eschenbach).
3. Rastline poplemenitimo z nego, ljudi z vzgojo. (J. J. Rousseau).
4. To, kar vzgajamo za sedanjost, postane slabše ko sedanjost. (J. Paul).
5. Kdor hoče vzgajati druge, mora biti preje sam vzgojen.
6. Za vzgojitelja in umetnika mora biti človek že rojen. (K. Weber).
7. V šolski sobi s trideset, štirideset zdravimi otroki ne more vladati tak mir kakor v muzeju. (P. Münch).
8. Od otrok imam vse in vsak dan znova se še učim pri njih. (Fröbel).
9. Deco vzgajamo, kadar ji izpopolnimo voljo, napačno jo pa vzgajamo, kadar delamo proti njenim željam. (I. Kant).
10. Samo tisti, ki se zna z otroci igrati, jih bo znal tudi kaj naučiti. (Mme. de Stael).

11. Otroka vzgajati, se pravi, naučiti ga, da bo shajal brez naše pomoči. (Legouvé).

12. Mogoče se lahko mi odrasli od otroka prav toliko naučimo kakor otrok od nas. V mnogih ozirih ni pozneje nihče več tako pameten, kakor je bil kot otrok. (Schleich).

13. Ubogljivost pomeni podložnost, ubogati pomeni podvreči se ukazu, volji, postavi ali dolžnosti. Kdor uboga, položi del svoje volje, svojih osebnih pravic v roke drugemu človeku, ki postane njegov zapovednik. Uboganje vedno uniči osebnost, ali pa jo vsaj potlači, tudi če se ne izvaja noben pritisk. V današnji vzgoji zahtevajo starši od otrok slepo pokorščino, odpoved svoji lastni volji. Slepo uboganje pa ohromi otrokovo podjetnost in mu ubije značaj, tako da se razvije tak otrok v nazadnjaškega človeka. Za otroka je vedno velik blagoslov, ako si obnovi dovolj proste volje, da se včasih upre popolnemu zaslužnjenju svoje notranjosti. (B. Liber).

Sobne cvetice

Sobne cvetice napravijo stanovanje veselo in prijetno. Za mala delavska stanovanja pa kljub temu ni priporočljivo preveč sobnih cvetic. Po eni strani zavzemajo v sobi včasih prepotrebni prostor in so povsod na poti, po drugi strani pa branijo svetlobi in solncu neoviran dostop v sobo, če jih imamo namreč na oknu. Tedaj so nam pa tudi samo v oviro pri potrebnem snaženju sobe, zlasti če imamo samo eno okno. Popolnoma nezmiselne se mi pa zde tiste police, katerih si napravijo včasih gospodinje kar po več na enem oknu in sicer drugo nad drugo. Če so res lepe cvetice na takih oknih, jih človek še rad pogleda, če pa životarijo klaverne cvetice v polomljenih lončkih, je pa res bolje, če jih ni.

Tudi pri cvetcah mora veljati tisto znano pravilo, raje manj, a tisto lepo. Raje en sam lep kaktus kakor ducat lončkov z ovenelimi, golimi nagelji. Gojenje cvetic v stanovanjih je itak težko, zlasti še pozimi. Takrat bi morale prezimovati cvetice v nezakurjenem prostoru, katerega pa nimamo. Tudi rabijo cvetice vlažen zrak, mi pa hočemo nasprotno imeti stanovanja lepo suha.

Če držimo cvetice v sobi, jim moramo preskrbeti predvsem svetel, kolikor mogoče trajen prostor. Če cvetice vedno znova prenašamo iz enega mesta na drugega, morajo vedno znova uravnjavati liste spet v drugi smeri za svetlobo, kar jim pa tako škodi, da začnejo kmalu hirati. Saj imajo tudi rastline zunaj v naravi svoj stalni prostor in se jim ni treba vedno obračati. Večina rastlin rabi sonce in zato jim ga moramo dati. So pa spet druge rastline, zlasti one, ki jih gojimo samo radi listva, ki uspevajo v senci, tako n. pr. fikus, aspidistra, kraljevska begonija in še druge. Za cvetlice, ki ljubijo sonce, je najlepši prostor med okni, ker tam najlepše uspevajo in imajo najbolj mir. Drugim pač moramo napraviti posebna stojala v senci. Vsem cveticam brez izjeme pa škoduje prepih.

Če hočemo imeti lepe cvetlice, jim moramo preskrbeti primerno zemljo, kakršno pač cvetlica zahteva, saj rabi ta rahlo in peščeno, ona pa težko in mastno zemljo. Proti koncu zime, najbolje koncem februarja ali v začetku marca pa jih je treba vsako leto presaditi, da dobijo s svežo zemljo spet svežih hranilnih snovi.

Cvetlice pa je treba znati tudi prav zalivati. Preveč vode škodi

rastlini ravno tako kakor suša. Da vidimo, ali je moča pravilna, je treba vedno pregledati tudi zemljo v lončku. Pa ne samo na vihu, poseči je treba tudi malo globlje s prstom, da spoznamo, kako se godi koreninam. Nikoli ne smemo kar povprek enakomerno zalivati, saj se zemlja celo pri isti rastlini v enem lončku mnogo prej posuši kakor v drugem. Preveč mokrote skisa zemljo in cvetice začne hirati. Zato moramo paziti na to, da se odprtina na dnu ne zamaši in da lahko odvišna voda neovirano odteka. Vodo, ki se nabere v podstavkih, je treba vedno takoj odliti. Za zalivanje je najboljša poletni in pozimi enakomerno mlačna voda, po kateri cvetice vse bujnejše uspevajo, dočim mrzla voda škoduje. Cvetice moramo tudi vsaj enkrat na teden poskropiti z razpršilnikom; še bolje pa je seveda, če jih nesemo na topel in pohleven dež, ki jih opere prahu in raznih škodljivcev.

Večina sobnih cvetic pozimi počiva. So pa tudi izjeme, n. pr. kala (zvitkanica ali lilijčnjak), dalje razne čebulnice in gomoljnice, ki cveto pozimi ali spomladi. Od teh so najbolj znani tulipani, hijacinte, ciklame, sobni zvončki in gomoljaste begonije. Vse te lončnice poleti počivajo, zato je treba spomladi, ko nehajo s cvetenjem, prenehati tudi polagoma z zalivanjem. Proti koncu poletja jih je treba presaditi.

Vse ostale najbolj znane in priljubljene lončnice pa najbujnejše rastejo v pozni pomladi in v poletju. Pozimi pa morajo počivati, zato jih ne smemo tudi tedaj siliti, da bi rastle, ker bi drugače kmalu opešale. Zato je treba spraviti vse take cvetice v pozni jeseni v svetel, zračen in nezakurjen prostor, kjer pa tudi ne bodo zmrzovali. Zalivati jih moramo pozimi zelo po malem, kajti preobilna vlaga jih sili k rasti prav tako kakor preobilna toplota v zakurjeni sobi. Zlasti je treba paziti pri pelagonijah na prezimovanje, kajti kakor so pelagonije poleti skromne, z vsem zadovoljne in hvaležne, tako so pozimi občutljive in kaj rade shirajo. Kolikor se pozimi listja suši, ga je treba sproti previdno rezati, ne odtrgati. Koncem zime potem take cvetice presadimo in začnemo polagoma z obilnejšim zalivanjem.

To so seve samo splošni nasveti za nego lončnic. Vsaka cvetlica pa ima svojo posebno naravo, katero je treba spoznati, da ve človek potem, kako ji je streči, ker bo le na ta način lepo uspevala in bomo imeli veselje z njo.

POLITIČNE IN GOSPODARSKE NOTICE

Tudi Belgijci se združujejo v »ljudsko fronto«. Kakor v Franciji, kjer so s pomočjo »ljudske fronte« dosegle levičarske stranke pri volitvah veliko zmago, tako skušajo uvidni napredni politiki tudi v Belgiji, kjer je politični položaj podoben francoskemu, zbrati vse napredne sile v skupno ljudsko fronto proti nevarno se razširjajočemu fašizmu reksistov. Najbolj vnet zagovornik ljudske fronte je sam voditelj belgijskih socialnih demokratov in predsednik II. internacionale s. Vandervelde. Ker so socialisti po zadnjih volitvah najmočnejša stranka v

belgijskem parlamentu, je kralj poveril Vanderveldeju mandat za sestavo vlade, ki pa ga je ta vrnil ker si ni hotel kupiti sodelovanja katolikov in liberalov s prevelikimi koncesijami. Po daljših pogajanjih se je končno posrečilo zopet Van Zeelandu sestaviti koncentracijsko vlado treh največjih starih strank, v kateri imajo socialni demokrati 6 ministrstev, katoliki 5 in liberali 3. Vandervelde sam je prevzel ministrstvo za socialno politiko, finančno ministrstvo pa znani socialistični gospodarstveni strokovnjak De Man. Nastop nove vlade spremljajo kakor na Francoskem, velike delavske stavke z namenom, spomniti nove ministre na po-

trebne socialne reforme. Nova vlada je že izdelala načrte za celo vrsto socialnih zakonov, slično ko v Franciji.

Proizvod zlata v SSSR. Računa se, da ruski zlati rudniki v basenu Lene v Sibiriji hranijo še 750 ton zlata. To je ravno toliko, kolikor so ga dosedaj pridobili. Točni podatki sedanje produkcije zlata niso znani ali gotovo je, da je ista večja kakor za časa carističnega režima, katera je znašala okoli 18 ton letno. Tekom več let in za časa prejšnjega režima je zlato eksploatirano praprotim potom, med tem ko je po revoluciji nekak angleška družba dobila koncesijo za izkoriščanje enega dela zlatih rudnikov. Leta

ladja se je potopila

Tri mesece sva delala na plantažah kave, v bližini mesta Campinas v Braziliji, Leo in jaz. Dostikrat sva prebila noč v mestu, kajti Campinas, s svojimi 116.000 prebivalci, ima živahno nočno življenje, ki je delavcem s plantaž popolnoma zadostovalo. Toda o tem nočem pripovedovati; hotel sem samo povedati, da sva v nočeh, ki sva jih prebila v mestu, zafrčkala ves svoj zaslužek, ne da bi kaj dosti mislila na bodočnost in da sva potem, ko je bilo delo na plantažah končano, ostala brez sredstev na cesti.

Kdor se znajde v tuji deželi, na tujem delu sveta brez ficka v žepu, ga bo gotovo prevzelo hudo domotožje: vsaj meni in mojemu prijatelju Leotu se je tako godilo.

Gostilničar v ulici Dean Junes naju je seznanil z nekim nemškim pomorskim kapitanom, ki pa je strašno vihal nos, ko sva ga vprašala, ne bi li naju hotel vzeti na svoj parnik kot nosača premoža. Kapitan Eder odplove, kakor sva zvedela, prihodnje dni s svojim parnikom »Viktorijo« proti Evropi... Zaničljivo je vihal nos, dvignil ramena, zamižal z levim očesom, z desnim pa je poškilil proti krčmarju. Ampak kako! V tistem blisku njegovega očesa si lahko razločno čital: Čemu si me, falot, seznanil s tema dvema postopačema? Da bi se ju znebil. a? ... Naenkrat se je zasukal na peti in odšel, ne da bi bil še besedo spregovoril. Krčmar je gledal za njim, potem pa je napol obrnjen proti nama, dejal: »Zdita se mu malo preslabotna! Nosač premoža mora imeti dobro razvito mišičevje... povrhu teža pa še precejšnjo plast masti, da se ima od česa znojiti! Nosač, ki nima kje jemati znoja, mora pred žarečo kotlovnico od vsega hudega konec vzeti; no in takle kapitan nima rad opraviti s pogrebščinami... Nadomestila pa na visokem morju tudi ne more najti.«

»Morala bi bila kapitanu reči, da lahko več vzdrživa, kakor je nama videti,« je pripomnil Leo slabe volje; »je že res, da nimava dosti mesa na kosteh in masti sploh nobene. — ali delo na plantažah tudi ni bilo lahko, vendar sva vzdržala. Vročina tam menda ni bila nič manjša, kakor je na ladji v kurilnici.«

»Lotita se jutri še enkrat kapitana Ederja.« je vzdihoval krčmar. »Mislim da vaju bo končno vendar vzel seboj. saj sta njegova rojaka.«

Kapitan Eder se je vrnil še istega dne zvečer, — česar

nisva pričakovala, — in je vprašal kje sva. Krčmar naju je takoj obvestil.

»Gospod kapitan, na kavinih plantažah sva delala, res težko delala, — je hotel Leo začeti svoje, že prej pripravljeno predavanje, toda kapitan mu je odmahnil z roko. Prijel je Leota s palcem in kazalcem za ramo. Zahrustalo je in počilo, kakor da bi bil kost vrgel v ponev. Leo je skremžil obraz in tudi mene je obšla zadrega.

»— Na kavinih plantažah sva res težko delala,« je hotel Leo nadaljevati, ali kapitan ga je nahrulil:

»Jezik za zobe!«

To so bile trde besede, kar bo vsak priznal, vendar izgovorjene so bile tako dobrodušno, da so prav blagodejno vplivale na naju: takoj sva slutila: vzel naju bo!

Nisva se motila. Kapitan Eder je rekel:

»Delo na kavinih plantažah je bilo prava otroška igrača napram onemu, kar bosta kot nosača premoža morala vršiti! Pripravita se na vse in zapomnita si: če opešata, vaju vržem čez krov, še predno pogineta!«

Sledeče jutro sva imela svoje sprejemne listke kot nosača v rokah, drug drugemu sva se smejala in imenovala kapitana Ederja dobrega fanta. Radi dela, ki naju je čakalo, si nisva belila glav.

Popoldne sva šla na krov k zdravniški preiskavi. Zdravnik je sklenil roke nad glavo, vendar je našel pri obeh srce in pljuča zdrava. »Ludvik, imejte molitvene bukvice pripravljene; v dveh, treh dneh jih boste rabili,« je rekel svojemu pomočniku, medtem ko sva midva kolikor mogoče hitro odkurila iz ambulatorija. Pred vrati sem se nasmejal in tlesnil Leota po golem hrbtu:

»Dečko, vse pride drugače kakor pričakuješ, to boš gotovo priznal? Kapitan in zdravnik mislita, da ne bova vzdržala; jaz pa ti rečem, da »Viktorija« še nikdar ni imela tako izvrstnih nosačev v svojem trebuhu, kakor bova midva!«

»Se popolnoma strinjam.« je menil Leo. »Zdaj pa brzo še enkrat na kopno, da vzameva slovo od Brazilije!«

Naslednji dan, ob treh zjutraj, sva se predstavila prvemu kurjaču. On naju je ravnotako zaprejščeno nasledel kakor zdravnik, ni pa sklepal dlani nad glavo. Njegov me-snate roke, prekrizane nad želodcem, so bile videti pre-lene, da bi se razvozlale. Ko sva ga prosila, naj naju — pusti skupaj, — je odmajal z glavo.

»To ne bo šlo, dečka, dveh takihle mušic ne morem po-staviti na isto mesto, ki bi bilo v tem slučaju preveč za-

1930. ji je ta koncesija odvzeta, tako, da se sedaj celotna produkcija zlata nahaja v domačih rokah. Proizvodnja teh rudnikov predstavlja rezervo zlata vlade, katera znaša danes 1 milijardo rubljev. Ona zadošča, da si očuva stabilnost ruske devize.

Razvitek Sovjetske kinematografije. Leta 1919 je bilo 2000 kinov, leta 1934 je bilo 30.000 kinov, leta 1933 je izdelano 25 filmov, leta 1934 je izdelano 278 filmov. 1924 je bilo producirano Kino-aparatur v vrednosti od 102.800 rubljev in 1.400.000 metrov filma; leta 1934 Kinoaparatur za 17.973.200 rubljev in 52.000.000 metrov filma. V Carski Rusiji je bilo 1045 kinov z 364.000 mesti. V SSSR sredi l. 1934 26.160 kinov z 4.862.000 mesti.

Statistika nacionalnega socializma. Po naj-novejših podatkih časopisa »Information« je v Nemčiji v prejšnjem letu brez sodbe ustreljenih 184 ljudi, ob istem času je steriliziranih 12.863 oseb, 13.121 osebam je odvzeto državljanstvo in interniranih v koncentracijskih taboriščih je 149.122 politično nezanesljivih.

V Moskvi narašča brezposelnost. Tako poročajo zadnje čase meščanski časopisi, vsled tega se je bati nemirov, posebno ker ni upanja, da bi se to vprašanje dalo rešiti v korist prizadetih. Nekaj nacističnih agentov se je na skrivoma takoj napotilo, da iz-

koristi nezadovoljstvo za svoje vzvišene cilje. Tajno poročilo, ki so ga te dni sprejeli v berlinski »Gestapo« centrali glasi: Pomota — Moskva dela — sporočite nam pa, če lahko nastopamo med brezposelnimi fижakerskimi konji, čigar število vsak dan narašča.

Vsak po svoje. Cvetke iz »Slovenčeve« kulturne rubrike. Svetovnoznan psihoanalitik, dr. Sigmund Freud, je praznoval te dni na Dunaju 75letnico svojega rojstva. Velikemu utemeljitelju psihoanalitične vede je človeštvo mnogo dolžno in zato so mu ob njegovem jubileju prihajale brzojavke od najodličnejših nosilcev kulture iz vsega sveta in svetovni tisk mu je posvečal dolge članke. Tudi ljubljanski »Slovenec« se ga je spomnil z osmimi drobnimi feljtonskimi vrsticami, v katerih ugotavlja, da ljubljanski profesor Šerko o Freudovih odkritjih »precej skeptično sodi«. Menda zato, ker je bil Freud židovske krvi? Tudi v Nemčiji ni bilo s tem vse povedano. Vendar je bil sveti apostol Pavel in drugi cerkveni očetje, ki na njih naukih temelji krščanstvo, tudi Žid. — Še čudno, da »Slovenec« ni zapisal »neki« Freud, kakor je v svoji recenziji Koldarja Cankarjeve družbe za leto 1933 ošinil sliko in grafike »nekega« Fransa Masereela, »nekega« Georgea Grosza in »neke« Käthe Kolwitzve. Napredna Evropa pa vse tri umetnike že dolgo pozna in celo v Jugosla-

viji so smatrali za potrebno prirediti razstave njihovih del. (V črnobeli Ljubljani kajpada ne.) Prirejena je bila razstava Georgea v Beogradu in Masereelovih predlanskim v Zagrebu. In ravno te dni je pa imela razstava del Kolwitzve v Zagrebu prodoren uspeh. Vsekakor vzdržé dela »neke« K. Kolwitzveve vzporedbo s tihožitji »nekega« St. Kregarja. Pred kratkim je v Münchenu umrl Oswald Spengler, nemški filozof, ki je zaslovel s svojim delom »Propast zapada«. S svojimi spisi je pripravljaj pot Hitlerju, ko pa je ta prišel do oblasti, je Spengler napisal knjigo »Leta odločitve«, ki se je z njo nacijem hudo zameril. V nji pravi med drugim: »Današnja svetovna revolucija še ni končana... Kdor pravi, da je končana ali da je premagana, je ni nikdar razumel. Leta njenega razmaha šele »pridejo«. Menda je zato prilikom Spenglerjeve smrti »Slovenec« pripomnil, da je njegovo »silno nezanesljivo filozofijo temeljito analiziral Rajko Ložar v — Križu na gori —. Autoritet nam po vsem tem res ne manjka.

Načrti, zavzeti Češkoslovaško. Češkoslovaška je jako vznemirjena, ker zasleduje nemška nacistična družba za Češko iste metode, ki jih skrbno uvaja v Nemčiji že pet let. 28 špijonov so Čehi te dni zaprli, ker so prodajali Nemčiji državne tajnosti. Nemški propagandni minister Göbbels se jako trudi, da bi nahujskal Nemce na Čeha.

postavljeno: svoje moči moram enakomerno porazdeliti. Eden od vaju bo pridelen skupini v zadnjem koncu ladje, drugi pa skupini v prednjem koncu! ... Sedaj pa pojdita gori in spravita svojo kramo, potem pa se delovno oblečita!»

»Tu spodaj diši po znoju.« je dejal Leo, ko sva vlezala po železnih krožnih stopnicah navzgor. Prvi kurjač je za nama zaklical:

»Prideljena sta drugi straži; pridita pa že eno uro poprej doli: bo dobro, če si to zadevščino prej malo ogledata, ker je še nista vajena.«

Odhod parnika je bil določen za četrto uro; ker sva bila prideljena drugi straži, bi bila morala ob osmih nastopiti, po nasvetu prvega kurjača pa že ob sedmih.

Ena straža sestoji iz štirinaestih mož, osmih kurjačev in šestih nosačev; po štirje kurjači in trije nosači v sprednjem in v zadnjem koncu ladje. Ko sva ob sedmih — zelo radovedna — prišla v kurilnico, je bila prva straža že tri ure v službi.

Čeprav nisva pričakovala, da naideva kako veselo družino, sva vendar ob pogledu na te ljudi in na ono kar se je tu dogajalo, obstala na stopnicah, kakor vkopana. Nisva si upala stopiti naprej, kajti takoj sva spoznala: če bi kateremu izmed teh delavcev prišla pod nogo, bi imelo slabe posledice. Pomendral bi naju in sunil proč... Najin vtis ta trenotek je bil: kurjač in nosač izdubita pri delu vse kar je človeškega, ti ljudje postanejo žival, če ne celo peklenščki, peklenščki, ki v onemogli besnosti izvršujejo povelja svojega zapovednika!

Vročina je strahovita. Kaj je bila vročina na plantažah napram tej ognjeni soparici! Oznojena od premočevega

prahu očrnela, gola telesa, so hrope begala sem in tja; težko so stopale gole noge, tu in tam se je med oglušajočim šumom in ropotom razločila srdita kletvica, kadar je bosa noga stopila na drobce žerjavice, sicer so se pa videli skozi kopreno dima in prahu le groteskno spačeni obrazi, s trdo stisnjenimi zobmi. Videlo se je, da ti ljudje naprezajo svoje poslednje sile, a prvi kurjač je kričal:

»Brže, fantje, brže; morje postaja nemirno, rabili bomo več pare!«

In — kar se je zdelo nemogoče, — delovni tempo so podvoili, do blaznosti! Obrazi so se pri tem še bolj spačili, kletve so se slišale še bolj pogosto.

»To je peklo!« je rekel Leo. Nič nisem odgovoril, mislil sem si: Kako dolgo bova morala to prenašati? ... Tri in pol, ali štiri tedne, najmanj... a to bo vendar nemogoče!

Ura od sedmih do osmih je potekla ko bi trenil.

Morala sva nastopiti. Dvanajst mož, ki so spadali k najini straži, je priropotalo doli po vijocih se stopnicah; same krepke postave, atleti. Sunili so naju odondod, kjer sva doslej stala in že je zadonela tudi povelje prvega kurjača, ki je romenilo začetek naše službe. Leo je iskal moje roke, jo nalahko stisnil in se je podal z drugimi v prednji del kurilnice. Jaz sem ostal v zadnjem. Oni, ki so do zdaj delali, so zapustili svoja mesta ko hudici, ki beže iz pekla.

V tem trenutku sem opazil, da se parnik močno ziblje. Morje je moralo postati precej nemirno: to smo občutili že, ko smo se spuščali z medkrovja doli. Vendar nisem imel časa o tem razmišljati. Prvi kurjač je zapovedoval. Predvsem je bilo treba opraviti delo, ki ga še nisva imela prilike opazovati, ker se vrši samo pri izmenjavi straž:

R A Z N O

Slapovi Niagare se umikajo. Niagarski slapovi s svojo silo izpodiedajo ostenje, preko katerega padajo, tako da se vsako leto odmaknejo za 3,7 čevljev nazaj proti jezeru Erie. Izračunali so, da bi mogli slapovi na ta način doseči jezero v 23.053 letih in bi s tem prenehali obstojati. V tem času bi v mestu Chicago, Cleveland in Buffalo, ki stoje danes ob jezeru, bila izsušena in bi se jezersko obrežje umaknilo od teh mest za več milj v notranjost.

Židovski raj. V Magdeburgu je neki židovski advokat tožil svojega arijskega tovariša, ker ga je ta zmerjal z židom. Toženi advokat ni bil obsojen, ker je zmerjal, nego obsojen je bil tožitelj na 9 mesecev ječe, ker je s svojo obtožbo arijskega kolega užalil.

Kje je ostala morala? V »Medical Record« niše Hendrick de Leuw o strašnih razmerah, ki vladajo v Nemčiji pod nacistično vlado. Evo nekaj navedb: V Berlinu je danes 45.000 homoseksualcev, tam je ravnotoliko babic kot zdravnikov, porodni izročila se ne neverjetno množe. Neka babica pripoveduje radovednemu Amerikancu, da prisostvuje ona dnevno po 4 ponesrečenim porodom, da se je od njeovega zadnjega obiska v Berlinu prostitutica podesetorila in da se vrši s strani čistokrvnih nacistov sedaj mnogo več posilstev na nemških židovskih nego preje. De Leuw se čudi tem ljudem, kako morajo istovčasno posilievati židovske žene in pokvarjati njihova dekleta, ko jih na hočejo na celi črti iztreti. Berlin ima 9000 prijavljenih in 14.000 tajnih prostitutk. Ta zdravnik je mnenja, da je trditev o visoki civilizaciji te nekorknne rase na precej trhljih nogah.

Vedno večja domišljia o nemškem nadčloveku. V blaznem mnenju, da nadkriljuje Nemec baš ker je Nemec vsakega drugega človeka na zemlji, so narodni socialisti izbrali 120.000 svojih pristašev, ki so vsi nad 1,80 m visoki in jih krstili »zaščitna četa«. Vsi so severnega teutonskega in arijskega porekla. Vzeti si morajo vsi same velike žene iste krvi, ki naj rodijo še večje nacije, še bolj absolutne, popolne norce, če je to še sploh drugače....

Visoke šole v Rusiji. Koncem leta 1935. je bilo v Rusiji 591 visokih šol napram 137 v letu 1930. V zadnjih petih letih je poraslo število inštruiranih visokih šol v Rusiji od 29 na 122. Število poljedelskih od 31 na 97. redagoških od 40 na 220 in zdravniških od 40 na 64. Število visokošolcev je med tem poraslo od 191.000 na 519.000, to je menda še edina dežela na svetu, kjer mladenič in mladenka po končanih študijah vesta, kaj bosta pričela.

Štiri milijarde dolarjev za voine namene. V nekem predavanju v Londonu je minister Winston Churchill na sledeč način opisal blazno oboroževanje Nemčije: »... ker dobro vem, da je Nemčija v enem samem letu porabila več kot 800.000 funt šterlinov za oboroževanje, ki je na las podobno pripravam za vojno, tako, da je s tem uničila svoje finance in odvadila nemški narod jesti svinjsko meso in maslo ter ga oropala tudi druge hrane, da preuredi vse narod v najbolj strašno mašinerijo, ki jo je svet kdaj videl, ne morem drugače vprašati: Zakaj to strah povzročajoče oboroževanje? Kakšen strah grozi bodočnosti Evrope.

Za nove šole 844 milijonov rubljev. je dovolil za tekoče leto sovjetski komisariat za šolstvo. Zgrajenih bo 1507 novih šol za 890.000 učencev. V letu 1935 je bilo v mestih in delavskih naselbinah zgrajenih 533 šol za 286.000 učencev, po podeželju pa 2902 šole za 569.000 učencev v skupni vrednosti 248 milijonov rubljev.

Belokožni pigmejci v Afriki. V francoski Centralni Afriki živi pleme belokožnih pitlikavcev, ki se je z dolgim sožitjem s gorilami v džungli naučilo spoznavati pomen njihovih glasov in jih znajo tako zvesto ponavljati in oponašati, da se ti belokožci med temi človeku najbolj podobnimi, velikanskimi in nevarnimi opicami čutijo popolnoma varne, medtem ko gorile ne morejo trpeti črncev in jih napadajo, kjer le pridejo do njih. Črnci se še do danes niso naučili spoznavati glasove goril in jih tudi ne znajo tako dobro oponašati kakor svetlokožci.

Zemlja je najsvetlejša zvezda. Zvezdoslovci Lowelove zvezdarne v Flagstaffu v severnoameriški državi Arizoni, so na podlagi orazovanja ob luninem mrku v letu 1935. prišli do prepričanja, da nudi zemlja, če se jo more opazovati iz gotove razdalje, najlenšo sliko vsega stvarstva. Dokazali so, da bi videli zemljo, če bi jo gledali z lune, kot temno krošilo, ovito v rdeči, leskeč se svetlobni pas, ki vrehaja v modrikast trak, vmes pa se nahajajo še najbrže tudi druge mavrične barve. Te domneve temelje na opazovanjih lunine površine, ki je bila ob popolnem mrku osvetljena samo s solčnimi žarki, ki so se odbijali od zemlje.

Zaporedne strele. Ljudje, ki so se s tem bavili, so ugotovili, da tvori ena petina vseh strel, ki udarijo ob hudi uri iz nakupičenih električnih sil v zraku na zemljo, skup večkratnih zaporednih strel, to se pravi, da ne udari samo enkrat, temveč v odlomku ene sekunde po pet do desetkrat na isto mesto. In ravno te vrste strelji napravijo največ škode.

673 — živih pokopanih. Radodarno, prijetno in polno čarov je življenje mednarodnih hochstaplerjev, spekulantov in patentiranih krvnikov, a težko in trdo je življenje onim izgubljenim in propadlim eksistencam, ki bi se bile tudi rade prištevale k gori navedeni boljši družbi, a niso razpolagale z dovolj frivolnostjo, prebrisanostjo in hinavsko finim nastopom, da bi se bili mogli povzpeti v njih vrste. Ko je zadnjič iz Marseilla odplul francoski kaznjeniški parnik »La Martinière« proti francoski Guineji na »Hudičeve otoke«, je vozil v osmih velikih, v več nadstropjih razdeljenih železnih kletkah 673 mož, kaznjencev, obsojenih pri živem telesu na počasno smrt v tem najstrašnejšem peklu sveta. Te kletke za kaznjence na parniku so prepletene z železnimi cevmi, ki so bile stalno napolnjene s pekočo paro, da bi kaznjence, ki bi povzročili kak izgred in bi se ne pokoravali poveljem svojih stražnikov, takoj lahko ukrotili z razbeljeno paro, ki bi jo spustili v njihove kletke.

osmero kurišč se je moralo izprazniti in izčistiti. Kurjači so z dolgimi, težkimi, železnimi drogovi lomili in dvigali žarečo žlindro od raštov, jo vlačili ven in odskakovali pred slapovi žrjavice, nosači pa so jo gasili z vodo. Sika-joče je cvrčalo in težka smrdeča para nas je grozila za-dušiti. Ko so bila kurišča očiščena, se je moralo pepel in žlindro pospraviti in pôtom posebnih dvigal zvrniti v morje. Šele zdaj se je začelo pravo delo!

»Premoga! Premoga!« je kričal prvi kurjač. Mi smo skakali v premogovno skladišče, nagrabili z lopatami polne koše in tekli nazaj. Zalučal sem proč svoje le-sene coklje, ki so me pri hitri hoji samo ovirale, ali takoj zatem sem jih zopet iskal. Tla so bila prevročna in v kuril-nici posejana z drobcji žrjavice.

Parnik se je začel gugati, da smo se komaj držali na nogah. Čez pičlo uro sem uvidel da ne morem več. Opre-zoval sem za Leonom, pa ga nisem mogel nikjer opaziti. Zopet v skladišču, sem se spodtaknil ob kos premo-ga, padel, in nisem več vstal. Naj se zgodi kar se hoče, ne vstanem več! Toda pesti mojih tovarišev so me zopet po-stavile na noge... »Premoga! Premoga!« so rjovel. »Spal boš lahko šele čez tri ure!« Prav imajo, da me bijejo... na to nisem pomislil: če jaz obležim, bi morali ostali trije še za mene delati, pa imajo že svojega deleža dovolj! Še ene-ga ali dva koša bom zvlekel v kurilnico.

»Brže, brže!« je vpil kurjač. »Ogenj požira več kakor ti prineseš!«

»Ne morem več,« sem hotel reči, pa nisem več uspel; silovit sunek, kakor da bi se bil parnik nenadoma ustavil, me je vrgel ob tla, da sem se zakotalil do naslednjega ku-rišča. Na tleh leže sem videl, da nihče ni ostal na nogah... Prvi kurjač je skočil k stopnicam in pogledal navzgor. Parnik je stal nepremično. Dolgo časa je prvi kurjač gledal navzgor, odkoder pa ni bilo nobene vesti. Ker sam ni smel zapustiti kurilnice, je poslal moža na krov. Bil je to Leo. Mukoma je lezel po stopnicah. Kolikor sem mogel spo-znati, je njega delo tu doli še bolj prevzelo ko mene.

Ni dolgo trajalo, da se je vrnil. In kaj nam je zavriskal naproti? »Hvalabogu — ladja se potaplja!«

Nastal je pravcati dirndaj. Vsak je hotel biti prvi na krovu. Toda prvi kurjač je hitro obvladal položaj.

»Vsak na svoje mesto!« je zatulil. Njegov glas je imel sugestivno moč... ljudje so ubogali ko kužki.

»Premoga! Premoga!«

Je li znorel?

No, trajalo je samo nekaj minut. Potem pa se je zaslíšal glas od zgoraj:

»Vse moštvo na krov, z opasanimi rešilnimi pasovi!«

To pot se je izkazala disciplina moštva. Nihče se ni drenjal, brez naglice so stopali po stopnicah navzgor, slednji je šel prvi kurjač. Leo in jaz sva stopala pred njim. Midva bi se bila vsekakor rada malo bolj požurila, ne ker bi želela ogroženo ladjo, temveč osovraženo kotlovnico čimprej zapustiti.

Kako smo se rešili s potaplajoče se ladje, kako smo videli, ko je izginila v valovih, visokih ko mestne hiše, ne bom pripovedoval, čeprav je bil tudi to doživljaj, ki ga ne bom nikoli pozabil.

Ladja je v mraku besneče burje zadela ob podmorsko skalo, ki se je najbrž prilikom kake nedavne podmorske vulkanske erupcije morala dvigniti iz globine, kajti, na nobeni morski karti ni bila zaznamovana.

K sreči nismo imeli človeških žrtev. Plovba z rešilnimi čolni je bila kmalu brez nevarnosti, ker se je morje hitro zopet umirilo.

Ko smo zopet stopili na kopno, je dejal Leo:

»Morje je požrlo tisto sjaro škatlo... nama je pa rešilo življenje! Zdaj pojdeva nazaj v Campinas. Delala bova in štedila tako dolgo, da bova lahko v prvem razredu noto-vala v Evropo.

Bruno Eys

KONZUMNO DRUŠTVO ZA MEŽIŠKO DOLINO

r. z. z. o. z. — Poštni predal 3. — Telefon int. 5.
Poštni ček. račun 15.925. — Brz. Kodes Prevalje.

Centrala in skladišče: Prevalje

Prodajalne: 1. Prevalje, 2. Leše, 3. Guštanj, 4. Muta, 5. Črna I., 6. Črna II., 7. Mežica, 8. Sv. Helena, 9. Pekarna Prevalje.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po najvišji obrestni meri. — Pristopnina 5 Din.

K N J I Ž E V N O S T

Maksim Gorki je umrl v četrtek, dne 18. junija 1935. leta opoldne v Moskvi. Bil je sploh rahlega zdravja, nedavno pa je zbolel za pljučnico, kar je njegovo zastarelo pljučno bolezen zopet obudilo in ker mu je še srce oslabelo, je končno podlegel v 69. letu življenja. Rodil se je ta največji sodobni ruski književnik leta 1868 v Nižnem Novgorodu iz družine revnega obrtnika. Njegovo pravo ime je A. M. Pješkov. Kot pisatelj si je pozneje nadel pseudonim Gorki, kar je ruski izraz za bridek, grenak, kakor je bilo grenko večina njegovega poznejšega potepuškeda življenja. Večni iskatelj harmonije in resnice in strasten nasprotnik krivice, je Gorki v svoji mladosti šel skozi preizkušnjo vsega hudega kot obrtniški vajenec, težak, pomivač, pristaniški nosač, ladijski kuhar, poljski delavec, ribič, pek, železniški čuvaj, odvetniški pisar in tako dalje, v vseh mo-čočih poklicih, vseh močočih krajih širne Rusije, povsod v nasprotju in neprestanem spopadu z osovraženim režimom carskega absolutizma, ki ga je končno, kakor tisoče drugih svobodoljubnih duhov, obsodil na pregnanstvo v Sibirijo. S pomočjo prijateljev je mogel oditi v inozemstvo, ki ga je takrat povsod navdušeno sprejemalo in Italijani so mu takrat kot narodni dar poklonili vilo v Capriju. Svoj življenjepis je sam najlepše podal v svojih delih: Moje detinstvo; Med ljudmi; Moje univerze; Pot v jutro; Amerika; Leto; Kako se je rodil človek in mnogo drugih, ki so autobiografskega značaja. Kot mlad potujoči delavec je napisal svojo prvo novelo, Makar Čudra, ki mu jo je objavila neka lokalna leposlovna revija. Z njo je ta-

koj vzbudil veliko pozornost in priznani pi-satelj VI. Korolenko se je začel zanj zani-mati in ga vzpodbujati. Višek popularnosti je v tej dobi dosegel s svojo dramo »Na dnu«, ki so jo igrali v Moskvi in radi ka-tere je moral zapustiti Rusijo, da se je po revoluciji mogel vrniti s tem večjo častjo. V slovenščini so v knjižni obliki izšla tale Gorkijeva dela: »Mati« (v dveh prevodih), »Trojica« (napačno »Trije ljudje«), »Moje de-tinstvo« (nepopolno), »Orlov in njegova že-na in več novel v raznih antologijah in re-vijah. (Narovedani »Razgovori« žal niso mo-gli iziti). Velika je vrzel, ki jo zapušča Gor-ki, ki bo ostal svojina delovnega ljudstva vsega sveta. Slava mu!

Ž E N S K O / R A Z N O

Vzorna žena. »Deutscher Bauer« išče med oglasi za nekega narodnega socialista sledečo ženo: nemško dekle, s severno krvjo in zna-čajem, ravno na duši in telesu, z zdravimi naravnimi občutki, požrtvovalno, svobode-željno, ki ljubi pesem in ima ženski ponos; vdana mora biti svojemu narodu, od srca naj ljubi naravo, sonce in šport. Ona mora biti prava ženska, proporcionalne rasti, popol-noma zdrava, brezpogojno zvesta in zares neustrašena in poštena ter pripravljena vo-diti novo, lepše življenje. Pripravljena mora biti za delo na deželi ter zavzemati svoje mesto ob strani res ravnega, zdravega, na-ravo in šport ljubečega skromnega narod-nega socialista. Plesalne in modne lutke naj se ne oglašajo. Zaželeno je tudi privatno premoženje. Kaj naj še manjka taki ženi, ki vse to poseduje in dobi tako skromnega moža.

Z D R A V S T V O

Arterioskleroza

Poapnenje žil se imenuje pojav, ko priče-njajo izrabljene krvne žile postajati trde, krhke in neelastične. Tako se srce mora vedno bolj napanjati, da zamore kri poga-njati skozi žile. Vsled tega se poveča tudi krvni tlak. Če je proces že toliko napredo-val, lahko krhke žile (arterije) tudi počijo. Ta pojav se imenuje kap.

Vzroki poapnenja žil so različni: slaba se-stava krvi, motnje v prebavi, zaprtje, pre-komerno uživanje alkohola, zastrupljenje kr-vi vsled sečne kisline. Vzoredni pojavi so: omotica, srčna slabost, utrujenost, otrpnenje rok in nog, glavobol in motnje pri hoji.

Paziti je na lahko in redno čiščenje, kar se doseže z dnevnim pitjem 1—2 skodelic Planinka čaja, ki urejuje čiščenje.

Priporoča se lahka hrana. Omejiti pa se je kar največ v uživanju alkohola in kajenja. Potrebno se je mnogo gibati na svežem zra-ku in kopati se.

Reg. S. 529/36.

Č I T A T E L J E M

Vse čitatelje »Svobode« opozarjamo, da je izšel oris Knaus-Oginove metode, katero je naš list priobčil v 1. in 2. številki letošnje-ga letnika, sedaj tudi v posebni knjižici. Knjižica »Knaus-Oginova metoda«, katero je spisala Milica Stupanova, stane po knjigar-nah 10 Din. Naročniki »Svobode« in »Delav-ske politike« jo pa dobe za polovično ceno v upravi »Delavske politike«. Opozorite na to knjižico vse naše somišljenike, ki se še niso seznanili s tem naravnim načinom ure-jevanja porodov.

Pravljica o pravljичnem princu

Živela je babica, ki je imela zlato srce. Otroci so jo ljubili in spoštovali, a v povračilo jim je babica pripovedovala vsakovrstne pravljice. Nekega dne je sedela sredi gruče otrok na pisani trati in poslušala njih kramljanje ter odgovarjala na njih vprašanja. Večer je bil in vel je lahen veter. Babica je govorila s spokojnim glasom; a nenadoma je utihnila in prisluhnila, oči so se ji zasvetile, dobrotni smehljaj ji je ožaril lice: in vendar ni bilo čuti drugega kot rahlo vršenje bližnjega gozda. Otroci so jo začudeno pogledali, ona pa jim je na njih nemo vprašanje odgovorila: »Za hip se mi je zdelo, kakor da so prav od daleč zadonele trobente.« In je še vzdihnila: »Samo zdelo se mi je, kot že neštetokrat v mojem življenju. Pregoreče ga pričakujem!« — »Koga, babica?« — »Pričakujem pravljичnega princa iz devete dežele! Nejeverno me gledate? Motite se! Res ni več danes čas pravljic, zmajev, čarovnikov in zakletih gradov. A pravljični princ živi, tako resnično, kot vi živite! Povedala vam bom njegovo zgodbo in tudi vam se bo potem včasih zazdelo, da slišite trobente raz stolpe njegovega gradu.«

In babica je pričela pripovedovati:

»Kakšen je pravljični princ, me vprašate? Tak, kot ga opisuje pravljica iz davnine. Silnejši in krasnejši od vseh. Ves je odet v srebrn oklep, ob boku nosi meč, ki ga more vihteti le on. Glavo mu pokriva srebrn šlem z rdečo perjanico in raz ramena mu pada škrlatni plašč.

V nešteti bojih je zmagal s svojo močjo. Njegovi sovražniki so bili vsi, ki niso verovali v ljubezen. Neutrudno je vihral na svojem bojnem konju križem sveta in uničeval svoje sovražnike. Toda teh je bilo vedno več. In čujte, kaj se je zgodilo! Pred davnimi, davnimi časi, tisoče let je že preteklo od tedaj, so se združili njegovi sovražniki, ga premagali, ujeli ter zaprli v njegov lastni grad v deveti deželi, njegovem kraljestvu. Postavili so v grad močno stražo in se veselili razšli.

Tisoče let je že preteklo odsihdob in pravljični princ je še vedno zaprt v tesni celici v stolpu svojega gradu sredi devete dežele. Ali si morete predstavljati, kaj je ječa? Prestrašno je to, da bi si mogli! In kako bi si mogli predstavljati, kaj je tisočletna ječa? Samo tak silen junak, kot je pravljični princ, lahko prenese njene strašne muke: že tisoče let stoji ob lini svoje celice, njegovi jekleni prsti se krčijo okoli njenih železnih drogov. Gleda na grajsko dvorišče, kjer korakajo njegovi pazniki. In tako stoji in gleda — tisoče pomladí, tisoče poletí, tisoče jeseni in zim. Tisoče pomladí igraje plahutajo v njegovi ozki lini dehteče sape z neskončnih ravnin devete dežele, da se mu iskrijo oči in obarvajo blede lica. Tisoče pomladí vstane v njem pijano upanje, da se bliža konec njegovega trpljenja in da bo na svojem konju odvihral v ravnine. In z divjo silo stresa tedaj železje v lini. Pa pride poletje in vsi upi se zrušijo v nič. Pomladna opojnost se umakne trezní misli in princ spozna, da je vsako upanje brezumno. Oči ugasnejo, lica obledijo in okamenijo v nemí grozi. In ko mu tisoči pot izpod jesenskega neba priplahuta v lino uveli list, princ pritisne čelo na mrzlo železo in dolgo, vso jesen bridko joče. Ko pa pride zima, kakor da ni več v njem življenja, nepremično in brezizrazno strmi skozi zaledenelo lino.«

Babica je za hip prenehala. Zlat solnčni žarek zahajajočega solnca se je bil prikradel skozi oblake in pozlatil babičin obraz. Otroci so se razveselili zlatega žarka v njenih očeh. Babica pa je nadaljevala:

»Pripovedovala sem vam, kako je, in sedaj vam hočem pripovedovati, kako bo. — Ne vem, koliko časa bo pravljični princ še trpel v svoji ječi. Toda upam, da ne več dolgo, in tedaj bo razpočila pomlad, ki bo grozna in vesela obenem.

Príšla bo taka pomlad, ki ne bodo naznanjale pravljičnemu princu dehteče pomladne sape. Veter mu bo prinašal dim gorečih mest in vasi, smrad smodnika in smrti in slišal bo srmenje bitk. Tedaj mu bodo zagorele oči v divjem ognju, železo v lini se bo treslo in popuščalo v njegovem prijemu in vojaki na grajskem dvorišču bodo trepetali groze ob pogledu na njegov obraz. In príšla bo odločilna noč. Z vseh obzorij bodo rasli reke neba odsevi goreče ravnine in zrak, vzvalovan po rohnenju bitk, ne bo prenašal več ubogega človeškega glasu. Tedaj bodo zapele fanfare raz grajské stolpe in nadglasile vse rjovenje sovraštva. skozi grajska vrata pa bo na konju vihral pravljični princ, ves bleščeč se v srebrnem oklepu, z vihrajóčim škrlatnim plaščem, z rdečo perjanico na svetlem šlemu in z mečem v roki. Svoboden, velikanski, silnejši kot kedaj se bo pognal po neskončni ravnini. Koder bo blisnil njegov meč, bodo ugasnili krvavi odsevi. Ljudje bodo odvrgli orožje in, kar jih bo dobrih, mu bodo vzklikali kot rešitelju, kar pa bo zlih, bodo izginiti v črni, strahotni senki njegovega plašča za vedno. Pravljični princ pa bo oddirjal proti obzorju, proti drugim kraljestvom, da tudi nje odreši. In kjer bo izginil izpred oči ljudstva, bo zaplavalo nad deveto deželo

solnce in ljudje bodo presrečni videli, da v njihovi deželi vse zopet zeleni, cveti in brsti.«

Babica je zopet prenehala in zagonetno pogledala svoje male poslušalce. »Gotovo ne veste, kje so te ravnine devete dežele in kje prinčev grad?« je povzela skrivnostno. »Vaša mala srca so svobodne ravnine, pa tudi žalostni grad. V vašem srcu je celica, kjer je zaprt pravljični princ. — V otroškem srcu je vedno pomlad: in pravljični princ stresa iskrečih se oči, poln upanja in moči mrežo v lini. — Ko boste dorasli in bo vaš razum dozorel, bo prevzel pravljičnega princa neutolažljiv obup, zakaj kakor boste vi tedaj nehali verovati v ljubezen, bo on nehaj verovati v svoje osvobojenje. In ko boste v jeseni svojega življenja mislili, da ste spoznali ničevost vsega, kar je, bodo padale vaše grenke misli kot uvelo listje v prinčevovo lino in princ se bo bridko jokal. Ko pa bodo v zimi vašega življenja vse radosti in bolesti vašega srca otrpnile pod ledeno skorjo brezčutenosti, tedaj bo tudi princ nepremično obstal in topo pričakoval smrti.

Toda, kdo ve, otroci,« je veselo vztrepetal babici glas, »v vsakem človeškem srcu lahko napoči usodna pomlad, lahko zadoni zmagoslavni glas srebrnih trobent in se princ zadrevi preko ravnin devete dežele — srca: tedaj se nam srce širi in v njem polje nekaj velikega kot morje. Toda le prečesto se zberejo smrtni sovražniki princa, naše lastne grde strasti, in ga zopet pahnejo v ječo. Vi pa, otroci, prisluhnite srcu ob svojih dejanjih! Ko boste storili grdo dejanje, boste slišali jokati pravljičnega princa, a pri lepih, plemenitih dejanjih boste gotovo začuli glas srebrnih trobent. Moč njih glasu bo rasla, čim lepša bodo vaša dejanja, in če hočete sami biti pravljični princí, ne poslušajte nikogar drugega nego pravljičnega princa v svojem srcu: jočite se, če se on joče, vrisajte, kadar zabučijo njegove trobente. In tako bo nekoč res prišel dan, ko bodo na svetu le pravljični princí in bo svet blažena deveta dežela. Tedaj bo pravljični princ res silni in veličastni zmagovalec, zakaj zmagal bo v vseh srcih, v milijardah src.«

Bondonus

Putnik

Maribor, Aleksandrova cesta št. 35
(v bližini kolodvora)

Centralna potovalna pisarna Tuijsko
prometne zveze v Mariboru

Telefon 21-22. — Pošt. ček. rač. 14.720. — Telegram: Putnik Maribor

Brezplačne informacije o letoviščih (Pohorje, Dravska, Savinjska, Dravinjska dolina, Slov. gorice, Haloze Celje, Slovenjgradec, Logarska dolina, Prevalje, Maribor itd.), zdraviliščih (Rogaška Slatina, Dobrna, Rimski vrelci, Slatina Radenci itd.), za vsi potovanja po tu- in inozemstvu itd. Prospekte vseh krajev. Vozne karte za tu- in inozemstvo (železnice, parobrodí, letala) po originalnih cenah brez pribitka. — Vizumi, zavarovanja, izleti.

Nakup in prodaja vseh valut po
najugodnejših kurzih

Maribor, glavni kolodvor, carinska palača, telefon 26 69 (deponiranje denarja, menjava dinarja in valut itd.). Št. 11j, na drž. cesti Wien—Trieste (vse informacije za avtomobile itd.). Gornja Radgona, (pri carini), telefon 21. Celje (Krekov trg, pri kolodvoru), telefon 119. Rogaška Slatina (sezonska ekspozitura), telefon 1. Dravograd (hotel Komauer) telefon 2.

To morajo zdržati Vaši zobje:

36 ur čiščenja zob!

V teku enega leta čistite toliko ur Vaše zobe — koliko šele v celem Vašem življenju! Ali se torej ne mora storiti vse, da bo čiščenje zob čim prizanesljivejše?

3 PREDNOSTI

jamčijo za Sargov Kalodont:

1. blaga pena specialnega ustnega mila temeljito čisti zobe tudi tam, kamor ne doseže ščetka.
2. izredno fina sestavina prizanesljivo čisti zobno sklenino.
3. sulforicin-oleat Dra Bräunlicha odpravi polagoma nevarni zobni kamen in prepreči, da se ne naredi drug.

ZATO VZEMI

SARGOV

KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU

DOMAČI IZDELEK

KONZUMNO DRUŠTVO RUDARJEV

Hrastnik, r. z. z. o. z. — Ustanovljeno 1906

Ima 3 prodajalne, zadržno gostilno in pekarno. Član postane lahko vsak. Delež Din 100.—. Sodrugi, sodružice podpirajte Vašo zadrugo, Vaš Delavski dom.

Splošna gospodarska in konzumna zadruga za Gorenjsko

r. z. z. o. z., Jesenice-Fužine, Cankarjeva 3.

Prodajalne: Sava, Jesenice, Borovlje, Kor. Bela, Dobrava, Sp. Gorje, Mojstrana. — Zadržne gostilne: na Savi v Del. domu, na Kor. Beli, nasproti postaje. — Zadržni kino: Radio poleg Del. doma. — Delavska domova: na Savi-Jesenicah, v Sp. Gorjah!

*Spretne roke.
Ako naj uspe, mora
sodelovati tudi glava —
svetla glava na
Dr. Oetker-jevem
pecilnem prašku!*

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

največja slovenska gospodarska in dobrodela zadruga v SEVERNI AMERIKI. — Najboljša zavarovalnica za življenje, za bolezni, poškodbe itd. — Posluje v Zedinjenih državah in Kanadi. — Ima približno 50.000 članov v obeh oddelkih in blizu 635 podružnic po raznih krajih Amerike.

PREMOŽENJE NAD 6.000.000* — DOLARJEV

Za nasvete in informacije se je obrniti na:

Glavni urad S. N. P. J., 2657-59 So.
Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Knjigarna Kleinmayr & Bamberg

Ljubljana, Miklošičeva cesta 16. / Telefon 31-33

najstarejša v Jugoslaviji, priporoča svojo bogato zalogo strokovnih in zabavnih knjig v vseh jezikih, kakor tudi muzikalij za petje, klavir in druge instrumente. Knjige in časopise, v zalogi se ne nahajajoče, dobavlja iz inozemstva v najkrajšem času.

39:-

2961-14819

49:-

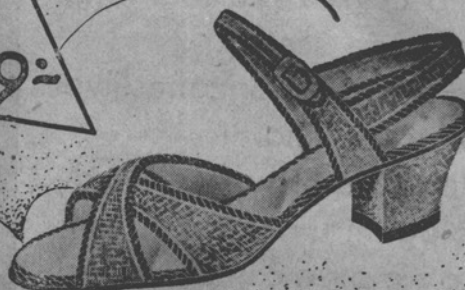
69895-9193

49:-

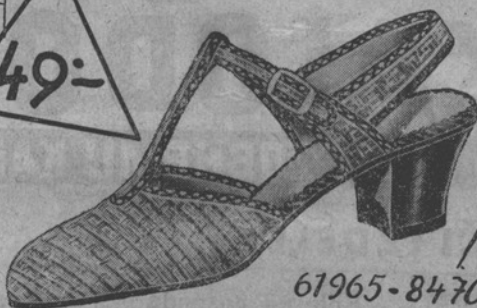
2491-74

49:-

64895-4487

49:-

61965-8470

29:-

35643-4831

59:-

69995-6182

79:-

1437-27

Rata